

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Muudame tulumaksu reegleid nii, et kuni 500 eurot kuus teeniv töötaja on tulumaksust vabastatud ja 500–846 eurot teenivatel töötajatel on tänasest suurem maksuvaba tulu. Madalapalgaliste maksuvabastus jätab madalapalgalistele töötajatele senisest rohkem teenitud tulu kätte. Madalapalgaliste maksuvabastuse rakendamisega ei kaotata ega piirata ühtegi muud seadusega lubatud tulust mahaarvamist.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	RM prognoos suvi14. Arvestatud on ühisdeklaratsioonide mõjudega. Eeldatud on, et täiendav laste ja pensionäride (mittetöötavate) maksuvaba tulu ei muutu. Jõustumine jaanuar 2016.		Eeldab seadus(t)e muutmist.	-204,00	-230,00	-240,00	-240,00	Kerge inflatsioonilise mõjuga. Suurendab madalapalgaliste soovi osaleda tööturul, aga teoreetiliselt võib pärssida palgavahemikus 500-846 eurot lisatulu teenimist, kuna piirmaksumäär kerkib selles vahemikus 20%-lt
2) Seame kõrgepalgaliste, nn tarkade töökohtade loomise soodustamiseks sotsiaalmaksule lae. Eesti keskmisest palgast kolm korda suurema palgaga töötaja palgalt tasutav sotsiaalmaks ei tohi Eestis olla kõrgem kui Soomes, Lätis või Suurbritannias.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	RM prognoos suvi14, Sotsiaalmaksu lagi alates 2016.a jaanuar 3x keskmine palk. Arvutused MTA 2014.a andmetelt palgakasvuga arvestades (kaks ülemist protsentiili, palk+juh.liikme tasud+muud tasud).		Eeldab seadus(t)e muutmist.	-64,00	-68,00	-73,00	-77,00	Rohkem kui kolmekordset keskmist palka teenivaid töötajaid on Eestis umbes 2% täiskohaga palgatöötajatest, seega ei oleks selle meetme mõju koguhõivele märkimisväärne. (Võrdluses teiste riikidega tuleb arvestada kõiki tööjõumakse kokku.
1) Kaotame tulumaksu kinnipidamise litsentsitasudelt, sest see muudab kallimaks investeringud kõrgtehnoloogilistesse seadmetesse ja protsessidesse.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	Litsentsitasi FIDEkil eraldi ei ole On muu maksustatav tulu (palk,litsents,intress,elatis jm.) (Rida 7.1) Mõju aastase viitajaga.		Eeldab seadus(t)e muutmist.	0,00	-4,20	-4,20	-4,20	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
2) Kaotame dividendide topeltmaksustamise alla 10% osaluse korral, kuna see muudab ebasoodsamaks investeerimistegevuse ja Eestisse peakorterite loomise. Otsime lahendusi, mis motiveeriksid Eestis teenitud kasumit dividendidena välja maksma Eestis, mitte mujal.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K			Eeldab seadus(t)e muutmist.					
2) Maksumuudatuste ettevalmistamise ja rakendamise ajaks tuleb keskkonnatasud külmutada.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	Keskkonnatasude külmutamise hindamisel on eeldatud, et jäävad kehtima 2015.a määrad ning kogustes muudatusi ei toimu. Hindamisel on kasutatud KKM prognoosi.		Eeldab õigusaktide muutmist.	0	0	0	0	
1) Piirame laenu nime all dividendide maksmist ehk laenude andmist Eestis asuvatelt tütarettevõtetest välismaistele emafirmadele maksude vältimise eesmärgil. Sel moel sisuliselt toimuv ärist kasumi väljavõtmine peab olema maksustatud sarnaselt dividendi maksmisega.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K			Eeldab seadus(t)e muutmist.					
3) Me suuname ettevõtlusprogrammid eelkõige kõrge kasvupotentsiaaliga sektoritesse, millega tegelemiseks on Eestis head eeldused oskustega inimeste, huvitatud ettevõtete või maavarade näol.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Perioodi 2014-2020 EL toetused on valdavalt suunatud kõrge kasvupotentsiaaliga valdkondadesse, mahuga ca 383 mln eurot.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Käivitada koostöös ettevõtlusorganisatsioonidega valdkondlikke riiklikke programme, sh ja eriti teadus-arendustegevuse ja innovatsiooni programme, suunates sinna ka täiendavaid eelarvelisi vahendeid.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020	Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetatatakse EL 2014+ vahendites ca 467 mln EUR ulatuses. 1% suurendamine on 4,67 mln EUR		-4,67	-4,67	-4,67	-4,67	
3) Muuta välissteenistuse üheks peamiseks ülesandeks Eesti ettevõtete ekspordi toetamine ja uute turgude avamine, eelkõige suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete huvides.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	VÄM 2015 lisataotlus - ühe majandusdiplomaadi kulu aastas 80000* eeldusega 10 saatkonda			-0,80	-0,80	-0,80	-0,80	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
5) Kujundada kvalifitseeritud tööjõu pakkumist läbi kutse- ja kõrghariduse struktureerimise kasvu- ja arenguvõimaluste valdkondade tarbeks.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Prioriteet "Eesti elukestva õppe strateegias 2020", lisaks suunatakse EL vahendeid sarnase eesmärkide saavutamiseks. 1) EL 2014-2020 meede "Õppe seostamine tööturu vajadustega". 2) EL 2014-2020 meede nutika spetsialiseerumise valdkondade arendamiseks.		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Leppida kokku rahvusliku majanduse jaoks olulistest ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelistest majandusvaldkondades (nutikas spetsialiseerumine).	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		EL 2014+ vahendite ettevõtlustoetuste kasutamise üheks eeltingimuseks on nutikas spetsialiseerumine ja seejuures kasvuvõimaluste väljajätmise ning nende eelisarendamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
9) Riik toetab aktiivselt avalikus sektoris kasutusele võetud nüüdisaegseid teenuseid, eelkõige e-riigi, e-tervise jt lähedastes valdkondades, luues selleks koostöös erasektoriga sobivad struktuurid.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		E-teenuste arendamist toetatakse 84 mln euro ulatuses perioodi 2014-2020 EL vahenditest.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1. Eesti on Maailma Majandusfoorumis (WEF) riikide konkurentsivõime edetabelis 32. kohal. Jõukohane, aga samas ambitsioonikas on saavutada koht teise kümne esimeses pooles. Selleks on esmatähtis parem ligipääs kiirele internetiühendusele, finantsturgude arendamine kapitali kättesaadavuse parandamiseks, Eesti ettevõtete ja ülikoolide koostöös keerulisemate toodete ja teenuste arendamine ning nende patentidega kaitsmine, samuti CO2 emissioonide vähendamine ja taastuvenergia tootmise laiendamine.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Kiiret interneti, kapitali kättesaadavust, ettevõtete ja ülikoolide koostööd toetatakse 2014-2020 struktuurivahendite raames. Struktuurivahenditega panustatakse ka CO2 emissioonide vähendamise ja taastuvenergia kasutuselevõtu laiendamisele. Taastuvenergia tootmise laiendamiseks rakendatakse ka meetmeid muudest allikatest (riigieelarve, kvoodikaubandus).		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
2) Arendame Eesti ärikeskkonda, lähtudes põhimõttest, et Eesti peab olema atraktiivne paik väikeettevõtlusega alustamiseks ja tegelemiseks. Väikeettevõtted, sh start-up ettevõtted, on nii majanduskasvu kui ka uute töökohtade loomise vedurid. Väikeettevõtted on paindlikud ning laiapõhjaline väikeettevõtlus on majanduskriisidest vähem mõjutatav ja kiiremini kohanev kui majandus, milles domineerivad üksikud suureettevõtted.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Perioodi 2014-2020 struktuurivahenditest suunatakse VKEde konkurentsivõime arendamiseks (sh start-upidele) 290 mln eurot.		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Investeerime äritegevust soodustavasse IT-, transpordi- ning energeetikataristusse ning transpordiühendustesse. Läbimõeldud energiapolitikaga aitame kaasa sellele, et Eesti energeetikasektor oleks regioonis konkurentsivõimeline. Toetame kiirete internetiühenduste ja neljarealiste maanteed väljajehitamist. Seisame selle eest, et Euroopa ühtse lennundusturu reeglite raames oleks võimalik rakendada riigipoolseid meetmeid Eestile tarvilike lennuühenduste tagamiseks, sest lennuühenduste vähesus on jätkuvalt üks suurimaid rahvusvahelist konkurentsivõimet pärssivaid tegureid.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		IT-taristu rajamist toetatakse struktuurivahenditest. Energeetika tegevusi rahastatakse struktuurivahenditest, Euroopa Ühendamise Rahastust, võrgutasudest jne. Transpordi taristut arendatakse riigi ja struktuurivahenditest		0,00	0,00	0,00	0,00	
Eestis on kvaliteetne alus- ja põhiharidus ning lapsed paistavad rahvusvahelistes testides oma põhjalike teadmistega silma, kuid me ei ole samavõrd edukad ettevõtlusega tegelemiseks heade hariduslike eelduste loomises ja hariduse seostamises tööjõuturu vajadustega. IRL peab seetõttu tarvilikuks järgmisi samme.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Prioriteet "Eesti elukestva õppe strateegias 2020" Lisaks suunatakse EL vahendeid sarnase eesmärkide saavutamiseks. EL 2014+ meede "Õppe seostamine tööturu vajadustega"		0,00	0,00	0,00	0,00	Mõjub soodustavalt kvalifitseeritud tööjõu pakkumisele.
1) Peame püüdlema selle poole, et igal tööeas inimesel oleks erialane haridus. Kolmandikul Eesti tööjõulisest elanikkonnast ehk 32 protsendil 20–64-aastastest inimestest puudus 2012. aastal erialane haridus. Selle olukorra parandamiseks tuleb ellu viia haridusminister Jaak Aaviksoo algatatud reformid kutsehariduses, riigigümnaasiumide reform ja jätkata tasuta kõrghariduse pakkumist.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Prioriteet "Eesti elukestva õppe strateegias 2020" Lisaks suunatakse EL vahendeid sarnase eesmärkide saavutamiseks. Meede "Täiskasvanud elanikkonna kompetentside arendamine" eesmärgiga suurendada kutse ja erialase kvalifikatsiooniga täiskasvanute osakaalu ja parandada elukestva õppe võtmepädevusi.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
2) Ettevõtlusõppe pakkumine gümnaasiumis ja põhikoolis peab laienema ning see peab olema kõrgel kvaliteedil kättesaadav igale õpilasele. Majandus- ja ettevõtlusõpe annab noortele põhiteadmised majanduslikest ning ühiskondlikest protsessidest, aitab mõista ettevõtlust kui karjäärivalikut ja oma võimalusi ettevõtjana tegutsemiseks.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		EL 2014+ meede "Õppe seostamine tööturu vajadustega" toetatakse tegevust, "Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusõppe süsteemne arendamine kõigil haridustasemetel" (tegevuse maksumus 8,3 mln).		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Noored peavad olema paremini ettevalmistatud finantsotsuste tegemiseks. Finantskirjaoskuse arendamiseks tuleb koolides matemaatika õpetamisel senisest rohkem kasutada ülesandeid, mille sisuks on igapäevaelus ja ettevõtluses tarvilik finantsmatemaatika	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Finantskirjaoskust toetatakse meetmetest " Õpetajate, koolijuhitide ja noorsootöötajate professionaalse arengu toetamine"		0,00	0,00	0,00	0,00	
toetame ettevõtete ja kõrgkoolide ning kutseõppeasutuste vahelisi koostööleppeid, mille eesmärk on tehniliste ja insenerierialade tudengite arvu suurendamine ning selgete praktika- ja karjäärivõimaluste ja stipendiumide kaudu tudengite motiveerimine nende erialade eelistamiseks;	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Noorte õppima asumist riigile olulistel erialadel toetatakse nutika spetsialiseerumise stipendiumidega, eelarve 25 mln EUR		0,00	0,00	0,00	0,00	Soodustab keskmisest kõrgema lisandväärtusega töökohtade loomist.
suurendame kutseõppe osakaalu;	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	Kutseõppe RKT 54,5 mln. Kutseõppe RKT kasv 1%			-0,50	-0,50	-0,50	-0,50	
toetame kõrghariduse riigipoolses rahastamises rohkem selliseid erialasid, mille järgi on globaalselt suurem nõudlus.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K1	Õppkavade sisene muudatus, täiendav kulu puudub			0,00	0,00	0,00	0,00	
5) Rohkem praktikavõimalusi nii kutseõppes kui ka ülikoolihariduses. Paljudel ülikoolide erialadel puudub kohustuslik praktika, mis võimaldaks noortel rakendada oma teadmisi ja seeläbi omandada paremini õppematerjali. Samuti pole piisav praktikate pikkus, sest ühe-kahe nädalaga ei ole võimalik mõista eriala või ameti sisu ega rakendada omandatud teadmisi täies mahus. Seetõttu peame tarvilikuks, et ülikoolide õppekavades suureneks praktika osakaal. Selleks tuleb kaaluda kohustusliku õppeprogrammi lühendamist kuni 20% ja seeläbi vabaneva raha kasutamist praktika rahastamiseks.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		EL 2014+ meede "Õppe seostamine tööturu vajadustega" toetatakse tegevust "Praktikasüsteemi arendamine kutse- ja kõrghariduses sh õpetajakoolituse koolipraktika".		0,00	0,00	0,00	0,00	Soodustab kooliõpetajate edukat siirdumist tööturule.

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
1) Eesti ettevõtetele kasvuvõimaluste andmiseks tuleb astuda samme selleks, et lisaks pankade pakutavale laenukapitalile saaksid Eesti ettevõtted parema ligipääsu ka muudele rahastamisviisidele (era- ja riskikapital, suurematel ettevõtetel võimalus kaasata kapitali avalikult börsi kaudu aktsiaid või võlakirju emitteerides). Selleks tuleb:	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Toetatakse EL 2014+ vahenditest "Laenude, tagatiste ja eksporditehingute kindlustuse väljastamine" ja "Varajase faasi fondifondi loomine riskikapitali pakkumiseks" EL toetus kokku 145,5 mln EUR		0,00	0,00	0,00	0,00	
1. soodustada seda, et Eesti pensionifondid investeeriksid tänasest suuremas mahus Eesti majandusse. Loomulikult tuleb pensionivarade investeerimisel tagada hajutus, ent paralleelselt investeerimistoodete valiku suurenemisega Eesti turul võiks kasvada ka Eesti inimeste säästude investeerimine Eesti majandusse.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K			Eeldab seadus(t)e muutmist.					
2) Parandame kapitali kättesaadavust kasvuettevõtetele. Eelistame ettevõtluse toetamisel panustada erinevatele finantsinstrumentidele (nt tagatised ja tagatud laenud), kuna toetused moonutavad konkurentsituatsiooni. Suurendame Eesti kasvuettevõtete finantseerimise võimalusi KredEx-i kaudu, laiendades KredEx-i kapitalipakkumise programmi.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Toetatakse EL 2014+ vahenditest "Laenude, tagatiste ja eksporditehingute kindlustuse väljastamine" ja "Varajase faasi fondifondi loomine riskikapitali pakkumiseks" EL toetus kokku 145,5 mln EUR. 1% suurendamine on 1,45 mln EUR.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Seame välisdiplomaatia rohkem majandusarengu teenistusse. Välismajanduse arendamine ja äridiplomaatia peavad olema saatkondade töös tähtsal kohal. Samuti on tarvilik riigi tasandil koordineeritud koostöö välismaal elavate eestlastega, kes soovivad Eesti arengule kaasa aidata ning kelle teadmistest ja kontaktidest võib olla abi ettevõtetele, kes soovivad laiendada oma tegevust välisriikides. Aktiivseid inimesi, kes aitavad kaasa majandussuhete arendamisele, võiks nimetada Eesti ärikonsuliteks.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Toetatakse ekspordi ja välisinvesteeringute tegevuskava "Made in Estonia 3.0" raames.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
5) Soodustamiseks ettevõtete ja teadlaste koostööd ning teadusasutuste suuremat panustamist turulähedasse toote- ja tehnoloogiaarendusse, rahastame ülikoolide teadustööd osaliselt ettevõtjate kaudu ehk eraldame innovatsiooni toetamiseks mõeldud raha ettevõtjatele, kes tellivad teadusasutustelt teenuseid. Võtmevaldkondades teadmispõhiseks edasiliikumiseks on kriitilise tähtsusega inseneride, tehnoloogide, teadlaste ja innovatsiooni panustavate ettevõtjate olemasolu ning nende eesmärgistatud koostöö. Toetame loodusteaduste, tehnika- ja tehnoloogiahariduse ühiste eesmärkide seadmiseks era-, avaliku- ja kolmanda sektori kokkuleppena tehnoloogiapakti sõlmimist. Tehnoloogiapakt koondab eesmärgid ja tegevused kolmel tasandil:	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Ettevõtete ja teadlaste koostööd ning TA panustamist toote- ja tehnoloogiaarendusse toetatakse EL 2014+ vahenditest "Institutsionaalne arendusprogramm TA asutustele ja kõrgkoolidele", eelarve 129 mln EUR; "TA programm nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades", eelarve 41,8 mln EUR; "Riigi rahastatavad koostööstruktuurid (näiteks klastritele ja tehnoloogiaarenduskeskustele)", eelarve 100 mln EUR.		0,00	0,00	0,00	0,00	
* kuidas tuua rohkem noori tehnoloogiavaldkonna erialadele õppima;	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Toetatakse EL 2014+ vahenditest "Kõrghariduse erialastipendiumid nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades", eelarve 28 mln EUR.		0,00	0,00	0,00	0,00	
* pakutava hariduse tööjõuturu vajadustega parem sidumine kõigil haridustasemetel;	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2	Olemasoleva proliitika jätkamine, konkreetsed tegevused on välja töötatud.	Prioriteet "Eesti elukestva õppe strateegias 2020" Lisaks suunatakse EL vahendeid sarnase eesmärkide saavutamiseks.EL 2014+ meede "Õppe seostamine tööturu vajadustega"		0,00	0,00	0,00	0,00	
* tööturul olijate ümber- ja täiendõppevõimaluste loomine, et alustada või jätkata tööd tehnoloogia sektoris.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Prioriteet "Eesti elukestva õppe strateegias 2020" Lisaks suunatakse EL vahendeid sarnase eesmärkide saavutamiseks EL 2014+ meede "Õppe seostamine tööturu vajadustega"		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Arendame edasi ettevõtjatele tarvilikke nõustamisteenuseid, nagu ekspordinõustamistugi välisurgudele sisenedisel. Tagame, et igas maakonnas oleks ettevõtluse vastu huvi tundvatel inimestel võimalus saada kvaliteetset ettevõtlusnõustamist.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Maakondlike arenduskeskusi ja seeläbi ettevõtlusnõustamist toetatakse EL 2014+ vahenditest, EL toetus 10,9 mln EUR		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
1) Riigi ressursside haldamine peab läbimõeldult panustama Eesti majanduse väärtusloomesse. Selleks tuleb luua riigi ressursside kasutamise kava ja tuua ressursside (sh maavarad, mets) majandamine majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas. Riik peab majanduslikult olulist vara mõistlike ajavahemike järel hindama, selle kasutusotstarbe järgi tzoneerima ning tegema selleks vajalikke uuringuid. Praegu on nii mets kui ka maavarad keskkonnaministeeriumi valitsemisel, kelle põhiülesandeks peab olema ja jääma keskkonnahoid ja -kaitse.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Põlevkivi arengukava. Metsanduse arengukava. Ehitusmaavarade arengukava.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Ressursside kasutuslubade andmine peab toimuma läbi enampakkumiste. Ressurssimaks peab katma ressursside uurimiseks, hindamiseks ja kasutusse andmiseks tehtud kulutusi. Ressursside kaevandamise ja kasutamise eest rakendatavad keskkonnatasud peavad kajastama keskkonnale tekitatud kahju hüvitamist. Tänapäevaste ressursside ja keskkonnatasude süsteem on pigem eelarvepoliitiline ega taga muutlikkuse tõttu pikaajaliste investeeringute tegemiseks tarvilikku selgust ja kindlust.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K1	Keskkonnatasude seaduse muutmise seadus. VV ressurssitasude määrus.	Menetluses on keskkonnatasude seaduse muutmine.	Vajalik muuta õigusregulatsiooni.	0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Riigi ressursside kasutamisest peab Eesti ühiskond saama maksimaalset võimalikku tulu, tagades samas ressursse kasutatavatele ettevõtetele mõistliku tootluse ning stabiilse ärikeskkonna. Üks peamisi probleeme riigitulu rakendamisel on toodete hindade volatiilsus maailmaturul (nt põlevkiviõli puhul naftahinna kõikumine suures ulatuses). Seetõttu tuleb analüüsida võimalust siduda riigitulu vastava lõpptootetu hinnaga.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	Põlevkivi vastavad tööühmad on kavas lähiajal kokku kutsuda. Mõju ei ole võimalik hetkel hinnata							

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Elupaiku, mis vajavad säilimiseks inimtegevust, karjatamist ja/või niitmist, peab riik kaitse alla võtma üksnes sellises mahus, mida ta suudab tegelikult säilitada. Riik peab avalikes huvides kaitse alla võetud maade omanikele õiglaselt hüvitama majandustegevuse piirangutest tulenevad kahjud või ostma maa riigile õiglaselt hinna eest.	Majandus, maksud ja sissetulekud	k2		Riik ostab jooksvalt tagasi looduskaitse all olevaid maid.		0	0	0	0	
1) IKT sektori kasvatamiseks ning teistes majandussektorites IKT lahenduste laiemaks kasutusvõtuks tuleb hariduse ja ümberõppe kaudu suurendada IKT pädevusega töötajate (nii IKT spetsialistid, IKT kompetentsiga muude erialade spetsialistid, e-äri spetsialistid) hulka.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		IKT kompetentse töstetakse struktuurivahendite meetmetest (infoühiskonna teadlikkus, digitaalse kirjaoskuse kasvatamine) ja samuti toetatakse struktuurivahenditest IKT erialade lõpetajate hulga suurendamist (sh nutika spetsialiseerumise erialastipendiumid).		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Toome e-residentide ja e-teenuste abil Eestisse uusi ettevõtteid ja töökohti. Riik peab kiiresti alustama Eesti e-teenustel ja ID-kaardil tugineva majandusruumi aktiivset pakkumist teiste riikide ettevõtjatele. Nii saame müüa Eestit kui tänapäevast ja mugavat ettevõtluskeskkonda ning siduda Eestiga inimesi, kes võivad tulevikus tuua Eestisse uusi ettevõtteid ja paremaid töökohti.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	Asutuste kulud kaetakse riigilõivu arvelt. Arendused on võimalikud SF vahenditest. Projektimeeskonna kulu aastas ca 0,8 mln eurot.	MKM on alustanud e-residentsuse projektiga.		-0,80	-0,80	-0,80	-0,80	
3) Lisaks meie enda IKT sektori arendamisele peame ära kasutama juba võidetud eelised IKT teenuste arendamisel, et tuua Eestisse valdkonna otseinvesteeringuid mujalt maailmast. Meie eesmärk on kutsuda Eestisse rohkem IKT valdkonna ettevõtete peakontoreid ning võtmemeeskondi, et luua Eesti majandusele lisandväärtust. Tarvidusel suurendame sisserände piirarvu, et Eestisse saaks elama asuda rohkem IKT valdkonna spetsialiste ning nende peresid	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Juba elluviidav tegevus. Toetaakse struktuurivahenditest (nt e-riigi maineprojekt, IKT kui nutika spetsialiseerumise valdkond, ettevõtja arenguplaani meede).		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
1) Peame turismiteenuseid arvestatava kasvupotentsiaaliga valdkonnaks, mille süstemaatiline arendamine aitab Eesti majandust mitmekülgsemaks muuta. Erasektor ja riik peavad tegema koostööd Eesti kui reisisihti tuntuse suurendamiseks meie jaoks olulistel sihtturgudel, samuti erinevate turismitoodete ja -teenuste vahel sünergia tekitamiseks. Samuti peame läbimõeldult arendama turismi hooajalisust tasakaalustavaid turismitooteid ja -teenuseid ning koos Eesti elanike jõukuse kasvuga populariseerima siseturismi.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Toetatakse EL 2014+ turismimeetmetest, eelarve kokku 50 mln EUR.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Toetame äriturismi arendamiseks suure hübriid-konverentsikeskuse ehitamist Eestisse. Kui tavaturismi tase Eestis sarnaneb Helsingi ja Stockholmi omaga, siis äriturismis oleme neist maha jäänud. Samas jätab äriturist külastatavasse riiki keskmiselt 2,5 korda rohkem raha kui tavaturist. Valdav enamus ärituristidest saabub Eestisse lennukiga, mistõttu on oluline Eesti lennuühenduste parandamine.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K	Rahvusvahelise konverentsi- ja messikeskuse orienteeruv maksumus on 65 mln EUR. Juhul kui projekt on riigile tulutoov on võimalik, et tegemist ei ole kuluga vaid finantseerimistinguga. Lisaks on võimalik tõenäoliselt kaasata erasektorit. Praegusel juhul on hinnatud, et riigile on täies mahus kulu.	Ärikeskkonna rahvusvahelistumist (sh nõudluse suurendamist) toetatakse EL 2014+ vahenditest.				-32,50	-32,50	
1) Geograafilisest asukohast, väljaarendatud transporditaristust (sh sadamad, erinevate kaupade vastuvõtmiseks sobivad terminalid, maanteed, raudteed ja lennuväljad) ning olemasolevast transpordi- ja logistikaalasest oskusteabest tulenevalt on transpordi- ja logistikaäri Eesti jaoks üks loomulikke tegevusalasid, mida tuleks pikemat perspektiivi silmas pidades edasi arendada ka ajal, mil poliitiline olukord seda ei soosi.	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2		Enamust loetelust viiakse ellu. Rahastatakse riigi ja välisvahenditest	Vahendite olemasolul teostatav.	0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
a) Eesti maanteetranspordi ja –kaubavedude konkurentsivõime tõstmiseks kaalume investeringuid põhimaanteedesse ja sildadesse, mis võimaldaks tõsta veoautode massipiirangut. Samuti analüüsime sellega seoses raskeveokite teekasutuse maksustamist tingimusel, et sellest laekuv tulu suunatakse teede korrashoidu. Teeme politseile võimalikuks raskeveokimaksu tasumise kontrollimise liiklusjärelvalve käigus;	Majandus, maksud ja sissetulekud	K2	Kui raskeveokite tulu arvelt tehakse investeringuid siis negatiivset mõju ei ole.	Investeeringuid juba tehakse olemasolevate teehoiukulude hulgas.	Raskeveokite massipiirangu muutmine nõuab seadusemuudatust.	0,00	0,00	0,00	0,00	
käivitame viivitamatult „Elukestva õppe strateegias 2020“ ette nähtud tegevusprogrammid ja tagame nende tegevuspõhise rahastamise riigieelarvest;	Haridus ja teadus	K2		Strateegia maksumuse prognoos koos SF vahenditega 374,3 mln eur		0,00	0,00	0,00	0,00	Aitab töötajatel püsida tööturul konkurentsivõimel isena.
muudame üldist rõhuasetust ressursside jaotuses, suurendades eelkõige kulutusi kõigi haridus- ja teadustöötajate palgataseme tõstmiseks ning vähendades investeringute osakaalu ja optimeerides majanduskulude taset.	Haridus ja teadus	K1	eelarvesisene muudatus, lisakulu ei kaasne			0,00	0,00	0,00	0,00	
kindlustame riigipoolse investeringutoega kohalikele omavalitsustele lasteaiakoha kõigile soovijatele;	Haridus ja teadus	K2	lasteaiakoha loomine moodullasteaias 10 000 eur, statsionaarse koha loomine ca 15 000 eur. Koha maksumus 3000 eur/a. kulu 1000 lasteaiakoha kohta	Vastavad vahendid on juba kavandatud. Vt VV korralduse 15.12.2014 nr 557 lisa: "Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse meetmete nimekiri" Meetme tegevuse nr 9.1.2. Kodulähedased lasteai- ja lapsehoiuvõimalused suuremate linnapiirkondade elanike jaoks on tagatud. Uue lapsehoiu ja alushariduse infrastruktuuri loomine		0,00	0,00	0,00	0,00	
vähendame õppekavade üldmahtu ja suurendame valikuvõimalusi gümnaasiumi õppekavades;	Haridus ja teadus	K2		Elukestva õppe strateegia 2020 prioriteetide jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
tagame venekeelsetes põhikoolides kõigi lõpetajate riigikeele oskuse B2 tasemel, käivitades selleks vastava üleriikliku tugiprogrammi;	Haridus ja teadus	K2		Eesti keele strateegia rakenduskava Muukeelse põhikooli lõpetajate eesti keele oskus on tasemel B2 ja gümnaasiumilõpetajatel tasemel C1-73 meur		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
riigigümnaasiumide arendamisega tuleb edasi minna, pöörates paralleelselt tähelepanu õppe kvaliteedi ja nõudlikkuse kasvatamisele kõikides gümnaasiumides, sealhulgas gümnaasiumidesse õppima asumisel;	Haridus ja teadus	K2		EL 2014+ meede "Koolivõrgu korrastamine" raames arendatakse riigigümnaasiume.		0,00	0,00	0,00	0,00	
muudame Eesti koolid kiusamisvabaks – tagame riikliku rahastuse tõendus põhiste kiusamisvastaste meetmete rakendamiseks lasteaiades, põhikoolides ja gümnaasiumides.	Haridus ja teadus	K2		MTÜ Kiusamisevastu HTMi poolne rahastus alates 2015 aastast 60 000 eur		0,00	0,00	0,00	0,00	
pöörame tähelepanu algklasside õpetajatele IT-alase täiendhariduse andmisele, et edaspidi saaks algklassides võimalikuks programmeerimise õpetamine.	Haridus ja teadus	K2	Vajalik õppekava muudatus. Kulusid ei kaasne.	2014+ Elukestva õppe strateegia programm Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusametuste juhid ja Kaasaegse ning uuendusliku õppevara arendamine ja kasutuselevõtt kokku 64,9 mln eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
muudame kõik kutse- ja kõrgharidusprogrammid tööturupädevustele suunatuks, suurendades selleks praktika osakaalu õppekavades. Täiendavad vahendid kutse- ja kõrghariduse arendamiseks tuleb eraldada eelkõige praktikavajaduste katteks. Käivitame õpiposisikoolituse programmi, mille eesmärk on, et iga kutseõppur ja tudeng saab õppeaja jooksul osaleda vähemalt ühel erialasel praktikal Eestis, mis viib ta kokku võimalike tulevaste tööandjatega;	Haridus ja teadus	K2		EL 2014+ meetme "Õppe seostamine tööturu vajadustega" raames luuakse tööjõuvajaduse seire-ja prognoosisüsteem, tõstetakse kutsehariduse mainet, laiendatakse õpiposisiõpet, täiendavad tegevused tagamaks õppurite valmisolekut tööturule sisenemiseks, arendatakse praktikasüsteemi kutse- ja kõrghariduses sh õpetajakoolituse koolipraktika. Täiendavad tegevused tagamaks õppurite valmisolekut tööturule sisenemiseks, sh nt keeleõpe.		0,00	0,00	0,00	0,00	Soodustab vabade töökohtade täitmist ja soodsas nõudluskonjunktuuris ka uute loomist.
kõrgkoolide riiklikul rahastamisel arvestame rohkem õpetamise kvaliteeti, sh tööturu tagasisidet;	Haridus ja teadus	K2		EL 2014+ meede "Õppe seostamine tööturu vajadustega"		0,00	0,00	0,00	0,00	
ühitame tööturu kvalifikatsiooninõuded ja haridussüsteemi õppekavade õpiväljundid ning tagame selleks vajaliku valdkondliku koostöö, tuginedes moodustatavatele kutsenõukogudele.	Haridus ja teadus	K2		EL 2014+ meede "Õppe seostamine tööturuvajadustega"		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
tugevdame riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel, sh prioriteetide määratlemisel ning uurimistöö suunamisel ühiskonna väljakutsete lahendamisele;	Haridus ja teadus	K2		Toetatakse EL 2014+ vahenditest "Valdkondliku teadus-ja arendustegevuse tugevdamine", eelarve 27,9 mln EUR; "TA programm nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades", eelarve 41,8 mln EUR.		0,00	0,00	0,00	0,00	
toetame täiendavalt ülikoolide ja ettevõtete koostööd, sh suurendades selleks ülikoolide baasrahastamise taset;	Haridus ja teadus	K	Kõrgkoolide tegevustoetus 2015.a. 152 mln. Suurendamine 1% võrra 1,52 mln eur.	Ülikoolide ja ettevõtete koostööd toetatakse EL 2014+ vahenditest "Institutsionaalne arendusprogramm TA asutustele ja kõrgkoolidele", eelarve 129 mln EUR.		-1,52	-1,52	-1,52	-1,52	
tugevdame kõrgkoolide rahvusvahelist koostööd ja tööjaotust.	Haridus ja teadus	K2		Kõrgkoolide rahvusvahelist koostööd toetatakse EL 2014+ vahenditest "Institutsionaalne arendusprogramm TA asutustele ja kõrgkoolidele", "Teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine", "Riikliku tähtsusega teaduse infrastruktuuri toetamine teekaardi alusel", eelarve kokku 218 mln EUR.	Võib eeldada ülikoolidega sõlmitavate tulemuslepingute muutmist.	0,00	0,00	0,00	0,00	
tuginedes tööjõukulude osakaalu suurenemisele hariduskuludes, jätkame õpetajate palgataseme ennakkasvuga riigi keskmise suhtes, kuni see moodustab 120% riigi keskmisest tasemest.	Haridus ja teadus	K	2014.a novembri seisuga õpetajate keskmine palk 1002 eur. Eesti keskmine palk 988 eur. Õpetaja palga kasv 18%. 1% palgakasvu õpetajatele kulu 2,2 mln kokku 39,6 mln. Arvestatud proportsionaalset			-9,90	-19,80	-29,70	-39,60	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
käivitame tasemeõppest väljalangevuse kahandamise programmi ning muudame selle alusel väljalangevusnäitajad kooli tulemuslikkuse indikaatoriteks.	Haridus ja teadus	K2		Koolist väljalangevuse vähendamiseks planeeritakse EL 2014+ vahenditest meetmest "Haridustugiteenuste arendamine ja kättesaadavuse tagamine" tegevust Haridustugiteenuste (karjääri- ja õppenõustamise teenuste) arendamine ja kättesaadavuse tagamine (meetme kogumaksumus on 34,9 mln).		0,00	0,00	0,00	0,00	
lubame vanemahüvitisega katta lapse hooldamiseks kuluvat aega ka siis, kui vanem osaajaga töötab;	Perekond	K2		Selline võimalus on ka praegu - vanemal on võimalik vanemahüvitise saamise ajal töötada, 2013. aastal muudetud vanemahüvitise valemi kohaselt säilitatakse vanemale alati vähemalt pool talle määratud hüvitisest ning ei vähendata hüvitist alla hüvitise määra suuruse summa.		0,00	0,00	0,00	0,00	Suurendab tööjõu pakkumist.
tõstame esile ja tunnustame peresõbralikke ettevõtteid.	Perekond	K2		Laste- ja perede arengukava rakenduplaan 2014-2017 tegevus "Töötaja- ja peresõbraliku tööandja konkursi läbiviimine". Tegevus "Töö-, pere- ja eraelu ühitamist soodustavate ettevõtete toetusmehhanismi arendamine".		0,00	0,00	0,00	0,00	
Kui lapsele elatise maksmiseks kohustatud vanem elatist õigeaegselt ei maksa, teeb seda riik, nõudes hiljem summa vanemalt sisse.	Perekond	K2		Ka praegu on alaealisel lapsel, kelle vanem ei täida ülalpidamiskohustust õigus elatisabile. Elatisabi makstakse vanemale, kes taotleb kohtult elatise väljamõistmist.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Taastame vanemapensioni.	Perekond	K	Vanemapensioni täiendava aastahinde maksmine on edasi lükatud 2018. aastani. Vastavalt vanemapensioni eelnõule oleks täiendava aastahinde taastamisel 2016.a. kulu 23,4 mln ja 2017.a. 24,2 mln.			-23,40	-24,20	0,00	0,00	
seome peretoetuste väljamaksmise perearsti külastamisega hiljemalt 6. elukuuks;	Perekond	K	Täpseid kulusid ei ole võimalik hinnata, kuid lubaduse elluviimine suurendab riigi halduskoormust. Tähendab väljamaksete peatamist ja taastamist ning individuaalsete juhtumite lahendamist ja eeldab muudatusi Sotsiaalkindlustusameti, perearsti ja kohaliku omavalitsuse vahelises infovahetuses, sh muudatusi vastavates infosüsteemides.							
seome lapsetoetuse väljamaksmise 4–5-aastase lapse meditsiinilise ülevaatusega;	Perekond	K	Täpseid kulusid ei ole võimalik hinnata, kuid lubaduse elluviimine suurendab riigi halduskoormust. Tähendab väljamaksete peatamist ja taastamist ning individuaalsete juhtumite lahendamist ja eeldab muudatusi Sotsiaalkindlustusameti, perearsti ja kohaliku omavalitsuse vahelises infovahetuses, sh muudatusi vastavates infosüsteemides.							

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
tuleb erivajadusega laste rehabilitatsiooniteenuseid paremini korraldada: vajalik on varasem märkamine ja lastele rehabilitatsiooniplaani koostamine hiljemalt kuue kuuga. Raske puudega lapse ülalpidamiskohustus teise vanema poolt lahusele korral kuni lapse 18-aastaseks saamiseni.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2	Ka hetkel kehtivas elatisabi süsteemis on lahus elaval vanemal kohustus alla 18 aastase lapsele maksta elatisraha. Pakutav süsteem peaks olema konkreetsem, et aru saada, millised on erinevused praeguse ja lubatava süsteemi vahel. (valimislubaduse eesmärk: Raske puudega lapse ülalpidamiskohustus teise vanema poolt lahusele korral kuni lapse 18-aastaseks	Laste rehabilitatsiooniplaani saab ka praegu koostada vähem kui kuue kuuga. Rehabilitatsiooniteenust reformitakse Sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seadusega ning teiste seaduste muutmisega, mis peaks teenusele jõudmise tegema kiiremaks.		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Kõikidel inimestel on õigus elada oma kodus, normaalses ja inimlikus keskkonnas. Selleks asume rakendama „iseseisva elu“ kontseptsiooni, kus hooldekodude ja hooldushaiglate pidamise asemel on prioriteediks isiklike abistajate süsteemi ja koduhoolduse väljaarendamine. Samuti tuleb rajada grupikodud ja -korterid vaimse ja intellektipuudega isikutele ning arendada välja tugiteenindusega majutusüksused kõrvalabi vajadusega puuetega täiskasvanutele. Need üksused peaksid asuma eelkõige tõmbekeskustes, kus on olemas hea ligipääs töötamis- ja õppimisvõimalustele, aga ka kultuurielule ja vaba aja sisustamise võimalustele.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ tegevus "Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused". Eelarve 43,9 mln eur. EL 2014+ tegevus "puuetega inimeste eluaseme füüsiline kohandamine". Eelarve 12 mln eur. Lisaks kehtestatakse KOV-de teenuste standardid sotsiaalseadustku erihoolekande eriosaga. EL 2014+ tegevus "erihoolekandeadustuste reorganiseerimine" eelarve 56 mln eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Muudame puuetega inimestele makstava puudetoetuse süsteemi (praegu vastavalt puudele 12–50 eurot kuus) tõepäraseks erivajadustest tulenevate lisakulutuste kompenseerimise süsteemiks, mis võimaldaks inimesel ise tasuda vajalike teenuste eest.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K	Ettepanekust ei selgu, kuidas muudetakse puuetega inimeste süsteem tõepäraseks. Kui see tähendab toetuste tõstmist, siis püstitame järgmise eelduse: Puuetega inimeste igakuuliste ja perioodiliste sotsiaaltoetuste tõstmine 10%			-8,5	-8,8	-9,1	-9,5	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
6) Vaatame põhjalikult üle praeguse raiskava, ebavõrdse ja kohati ebahumaanse sotsiaalsüsteemi, mis katab ebavõrdset asutusehooldusel olevate laste ja täiskasvanute ning kodusel hooldusel olevate samasuguste laste ja puudega täiskasvanute hoolduskulud (erinevus on kuni mitmekümnekordne). Võtame eesmärgiks deinstiitutsionaliseerida laste- ja ka tava- ning erihooldekodud, viies läbi ka vastava rahastamise reformi.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		a) EL 2014+ tegevus "Asendushoolduse kvaliteedi tõstmine ja asendushoolduse vormide mitmekeskistamine tugiteenuste ja järelhoolduse arendamise kaudu". Eelarve 6 mln eur. EL 2014+ tegevus "Eakatele, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmetele töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed". Eelarve 43,9 mln eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
7) Pakume omastehojadajatele mõistlikke, kulusäästlikke ja humaanseid lahendusi, mis võimaldavad neil tööturule naasta.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ tegevus "Eakatele, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmetele töölesaamist toetaad hoolekandeteenused". Eelarve 12,9 mln eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	Suurendab töötajupakkumist teatud segmendis.
8) Panustame väarikasse vanadusse. Alustame vanadekodude asemel eakatele mõeldud toetatud elamisüksuste (tugi- ja hooldusteenustega eakate majad jne) arendamist, kuhu pensionärid võiksid liigse bürokraatiata soetada osakuid või rendipindu. Selline lahendus on ennast õigustanud paljudes maades, sest pakub samaaegselt privaatsust ja seltskonda ning seal on teenuste osutamine individuaalsest koduhooldusest odavam (eriti meie hajaasustuse juures).	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ tegevus "Vanaduspesnioniealisite töölesaamise toetamine" 2015-2016 eelarve 161 777 euri. EL 2014+ tegevus "Eakatele, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmetele töölesaamist toetavad hoolekandemeetmed". Eelarve 31 mln eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
9) Toetame algatusi, mis panustavad aktiivse vananemise toetamisele kogukonnatöoga, kombineeritud sotsiaalse ettevõtluse, eneseabi ja heategevuse arendamise kaudu.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ tegevuse "Tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks". Eelarve 53,4 mln eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
11) Arvestame toimetulekutoetuste süsteemi korrastamisel üksi elavate pensionäride vajadustega.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K	Kogu lubadusele ei ole võimalik kulude arvestust teha, sest pole aru saada, mida täpsemalt muudatuste all täpsemalt silmas peetakse. Toimetulekutoetuse tõstmine tasemini, mis on vähemalt võrdne elatusmiinimumiga, tähendab toimetulekupiiri tõstmist. Kui võtta aluseks viimati Statistikaameti poolt avaldatud elatusmiinimumi näitajad (aasta 2013 kohta), siis elatusmiinimumi maksumus oli 205 eurot, sellest 77 eurot moodustasid eluasemekulud. Ülejäänud kulukomponentide maksumus oli seega 128 eurot. Seda, kui suur on elatusmiinimum aastatel 2016-2019, ei ole teada. Toimetulekupiiri tõstmine 130 euroni kuus (mis tagab 2013. aasta elatusmiinimumi maksumuse), võib hinnanguliselt kaasa tuua kuni 6 mln euro suuruse täiendava kulu võrreldes 2015. aastaks riigieelarvesse planeeritud toimetulekutoetuse maksmise			-6,00	-6,00	-6,00	-6,00	
1) Võtame sihiks maailmatasemel neonataalse meditsiini keskuste väljaarendamise vähemalt Tallinnas ja Tartus, et viia paremasse proportsiooni enneaegsete ja riskibeebide elulemuse ning tulevase elukvaliteedi suhe. Võtame koostöös naiste- ja lastearstide ning tugispetsialistidega eesmärgiks aidata meditsiinkorralduse ja seadusandlusega kaasa sünnitusabi kvaliteedi tõstmisele, seades riiklikuks eelistuseks perekeskse neonataalse meditsiiniarendamise.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		Rahvastikutervise arengukava rakendusplaani II valdkond tegevus "BFHI (Beebisõbralike haiglate) põhimõtete rakendamiseks meditsiinitöötajate ettevalmistamine".		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
2) Loomeskoostöös perearstide, eriarstide ja alushariduse spetsialistidega laste erivajaduste varajase märkamise ja õigeaegse sekkumise süsteemi, mis hõlmaks kõiki väikelapsi, koolieelikuid ja algklasside õpilasi.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		Sotsiaalministeerium viib läbi Euroopa Majanduspiirkonna programmi „Riskilapsed ja –noored“ ellu tõenduspõhise vanemlusprogrammi. Programm keskendub individuaalsetele, perekondlikele kui ka kooliga seonduvatele teguritele, mis laste arengut ja tulemusi mõjutavad. Tänu programmile on lapsevanematel võimalus edaspidi saada abi ja tuge seoses laste käitumis-, emotsionaalsete probleemide ja arenguküsimustega. Eestikeelne pilootprojekt viiakse ellu 2015. aastal.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
3) Korrigeerime erivajadustega laste perede toetamise süsteemi (hoiuteenuse, intervallhoiu jne kättesaadavus) nii, et see oleks terviklik, paindlik, efektiivne ja jätkusuutlik, nõnda anname puuetega laste vanematele võimaluse jätkata töötamist.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL vahenditest pannakse suur osa hoolduskoormusega inimeste tööturule naasmise panustamisele. Selleks on mitmeid meetmeid, mis panustavad otse või kaudselt omastehooldamisele, puuetegea inimestele, tugiteenuste süsteemi välja töötamisele ja arendamisele. EL 2014+ tegevus" Lapsehoiu ja puuetega laste tugiteenuseid saanud hooldajate osalemine tööturul on suurenenud". Tegevus "Hoiuteenuste ning hoius, hariduses ja rehabilitatsioonis osalemist võimaldavate tugiteenuste (tugiisik, transport) arendamine ja pakkumine suure hooldusvajadusega ning raske ja sügava puudega 0-17 aastastele lastele ning tööandajate töö-, pere-, ja eraelu ühildamise alase teadlikkuse tõstmine". Eelarve 38,3 mln eur. Kaudselt panustavad EL 2014+ tegevus "Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused tegevused".		0,00	0,00	0,00	0,00	
Tagame erivajadustega lastele võimaluse käia lasteaias (vajadusel koos sellega invatranspordi) ning ühtlustame varajase sekkumise sihte alus- ja põhihariduses. Tagame haridussüsteemis erivajadusega lastele, kes seda vajavad, tugispetsialistide kättesaadavuse, sõlmides riigi ja omavalitsuste vahel toimiva kokkuleppe nende töö rahastamise põhimõtetes	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ vahendid hoiuteenuste ning hoius, hariduses ja rehabilitatsioonis osalemist võimaldavate tugiteenused (tugiisik, transport) arendamine ja pakkumine suure hooldusvajadusega ning raske ja sügava puudega 0-17- aastastele lastele ning tööandja töö-, pere- ja eraelu ühildamine alase alase teadlikkuse tõstmine 38,32 mln eurot.						

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
5) Korrigeerime kaasava hariduse kontseptsiooni vastavalt tänapäeva rahvusvahelistele põhimõtetele. Selle kohaselt luuakse haridusliku erivajadusega lastele sobivad õppekohad kodukoolis, piirkonna koolide koostöös või vajadusel erikoolides, mis siiski on seotud ühtsesse süsteemi ja kus prioriteediks on kõikide laste kaasatus ühiskonnaellu.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		2014+ meede "Koolivõrgu korrastamine" tegevus "Väikelahendused HEV õpilaste integreerimiseks tavakoolidesse" (tegevuse kogumaksumus 9,5 mln). Prioriteet ka Elukestva õppe strateegias 2020.		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Seame prioriteedi puuetega noorte sujuvale üleminekule üldharidussüsteemist kutseõppesse ja haridustee lõppedes tööturule. Asume arendama selleks paindlikke rakendusvõimalusi, kaasates kombineeritud sotsiaaltööd ja sotsiaalse ettevõtluse erinevaid vorme.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL meede, hoiuteenuste ning hoius, hariduses ja rehabilitatsioonis osalemist võimaldavate tugiteenuste (tugiisik, transport) arendamine ja pakkumine suure hooldusvajadusega ning raske sügava puudega 0-17 aastastele lastele ning tööandjate töö-, pere- ja eraelu ühildamiseks alse teadlikkuse tõstmine. EL vahendid 32 569 592 eur, kaasfin 5 747 576 eur. Kokku 38 317 168 euri.		0,00	0,00	0,00	0,00	
7) Et takistada töötavate inimeste väljalangemist tööturult, tõhustame õigeaegse ravi-, taastusravi ja rehabilitatsiooniteenuste saamise võimalusi ja töötame välja töötervishoiu süsteemi, mille lahutamatuks osaks on tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse seadus.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		Rahandusministeerium algatas 2014.a. tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteemi põhialuste väljatöötamise. Tööalast rehabilitatsiooni rahastatakse EL 2014+ vahenditest perioodil 2014-2020 summas 14,3 mln eur. Rehabilitatsioonisüsteemi muudatused: Sotsiaalhoolekande seaduse, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seadus.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Töövõimereformi kava ja seadusi tuleb korrigeerida ja täiendada, et järgnevatel aastatel võiks saavutada reformi käivitamisel seatud üldisi eesmärgi. Vahetame orjapidajaliku kontseptsiooni inimõiguste realiseerimise ja terviseprobleemide või puuetega inimestele võimaluste loomise vastu, et kõik võiksid elada väärikat elu.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ tegevus "Töövõimetoetamise reformi sihtrühmale tööturuteenuste ja neid toetavate teenuste arendamine, juurutamine ja osutamine, säilitamiseks töökohta või leidmaks uut tööd". Eelarve 187,5 mln eur. Sotsiaalministeeriumi põhitöö.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Korrigeerime töövõimereformi rahastuspõhimõtteid ja koostame pädeva kulude ja tulude analüüsi, et tagada reformi jätkumine pärast Euroopa Liidu rahastuse lõppemist aastast 2021.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		Töövõimetoetuse seaduse mõjuanalüüs-eelhindamine on aastatel 2013-2014 koostatud. Töövõimetoetuse seaduse juures on reformi 2014-2020.a kogutulude/kulude lisa. Reformi jätkamiseks pärast Euroopa Liidu rahastuse lõppemist on erinevad alternatiivid.Väljumisstrateegia otsustatakse Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu tasandil.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Kulutulususe analüüsist lähtudes seame reformi enam kui 100 000 inimese suuruse sihtgrupi raames prioriteetidid ning töötame välja asjakohased meetmed nende inimeste tööhõive toetamiseks. Toetame omastehooldajate tööle naasmist ja juba töötavate puuetega inimeste töö püsivust, puuetega noorte sujuvat siirdumist koolist tööle. Et luua töökohti vähenenud konkurentsivõimega erivajadustega inimestele (vaimse tervise häired, intellektipuue), toetame sotsiaaltöö põhimõtete kombinatsioonid sotsiaalse ettevõtluse teket, millest saaks hüppelaudu erivajadustega inimeste rehabilitatsiooniks ja iseseisvumiseks.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ meede "Töövõimereformi toetamise skeemi juurutamine ja loomine 198,9 mln eurot. Sotsiaalministeeriumi põhitoõ. EL 2014+ " Eakate, erivajadustega ja toimetulekuraskustega inimestele ning nende pereliikmetele töölesaamist toetavad sotsiaalteenused" 43,98 mln eurot, EL 2014+ vahendid hoiateenuste ning hoius, hariduses ja rehabilitatsiooniosalemist võimaldavad tugiteenused (tugiisik, transport) arendamine ja pakkumine suure hooldusvajadusega ning raske ja sügava puudega 0-17-aastastele lastele ning tööandja töö-, pere- ja eraelu ühildamine alase alase teadlikuse tõstmise 38,32 mln eurot.						
Analüüsime töövõimekaoga inimeste hoogsat lisandumist põhjuseid ja võtame kasutusele asjakohaseid meetmeid, et töövõimetuse teket pidurdada.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ meede "Töövõimereformi toetamise skeemi juurutamine ja loomine 198,9 mln eurot. Sotsiaalministeeriumi põhitoõ.		0,00	0,00	0,00	0,00	
5) Rakendame tõsiseltvõetavaid seadusandlikke ja maksupoliitilisi hoobasid, mis tagavad tööandjatele kohustuse ja võimaluse erivajadustega või langenud töövõimega töötajate palkamiseks ja neile kohanduste tegemiseks.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ tegevus "Tööandjaid ja töötajaid toetavad tegevused töötajate edendamiseks". Eelarve 7,4 mln eur. Riik maksab juba sotsiaalmaksu ettevõtjate eest, kes võtab tööle töövõimetuspensionäri, eelarved 2016.a 21,6 mln eurot, 2017.a 25,5 mln eurot, 2018.a. 27,8 mln eurot, 2019.a 29,3 mln eurot.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
6) Toetame erivajadustega inimestele (vaimse tervise häired, intellektipuue) spetsiifiliselt sotsiaaltöö põhimõtetega kombineeritud sotsiaalse ettevõtluse teket.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		Erivajadustega inimestele suunatud kaitstud töö teenust rahastatakse 2015.aastal veel EL 2007-2013 perioodi vahenditest. Kaitstud õppe- ja töökeskustena tegutsevad Astangu Kutserehabilitatsioonikeskus, Tallinn Vaimse Tervise Keskus ja Tallinna Puuetega Noorte Keskus.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Et asendushooldusel olevatel lastel oleks võimalik sujuvamalt ellu astuda, kahekordistame elluastumistoetust. Koos sellega muudame aga süsteemi nii, et toetusest oleks ka rohkem kasu.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K	Kehtiv elluastumistoetus 383,6 eurot, kahekordne määr 767,6* 200 isikut			-0,15	-0,15	-0,15	-0,15	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Muudame asendushoolduse paindlikumaks. Viime hooldusperede ja neile pakutavate tugiteenuste rahastamise võrreldavatele alustele asenduskodu teenusega (praegu on hooldusperedele makstav tasu mitu korda väiksem lastekodu pearahast). Pöörame hooldusperede nõustamisele ja toetamisele senisest palju rohkem tähelepanu.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K	Viime hooldusperede rahastamise võrdsetel alustel asenduskoduteenusega": Saajate arv 2010. Arvestuse aluseks on võetud kõik tänased ning prognoositavalt lisanduvad hooldusperedes viibivad lapsed, kelle osas on rahastus viidud tänase toetusega võrreldes (240 eurot kuus) asenduskoduteenuse rahastamisega samale tasemele (tasu asenduskoduteenusel viibiva lapse hooldamise eest 795 eurot ühes kuus ning väikelapse ja puudega lapse puhul 1230 eurot ühes kuus 2015. aastal). Arvestatud on, et tasu suurus tõuseb igal järgneval aastal vähemalt 10%. Hooldusperede lisapuhkust on keeruline välja tuua, kuna puudub info, kui paljud perekonnas hooldajatest töötavad ning millised on nende töötasud. Seega on vahendite prognoosimisel arvestatud, et perekonnas hooldajatest ca 85% töötab ning arvestuse aluseks on Eesti			-2,01	-2,38	-2,89	-3,47	
1) Rajame rehabilitatsioonikeskused (neli keskust: ida, lõuna, põhja ja läänekused) – alaealistele ja noortele vanuses kuni 26 aastat. Keskused oleks mõeldud sõltuvus- ja käitumishäiretega noortele ning vajadusel pikemaks perioodiks koos õppimisvõimaluse ja erakorralise paigutuse võimalusega.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		Nelja regionaalse vaimse tervise keskuse loomine on kavandatud Rahvatervise arengukavas (2015-2016.a. eelarve 277 800 eurot). Tallinna laste vaimse tervise keskus valmib 2015. aastal (planeeritud vahendid 2015.a. 1 028 840 eurot).		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
1) Rajame rehabilitatsioonikeskused (neli keskust: ida, lõuna, põhja ja läänekeskused) – alaealistele ja noortele vanuses kuni 26 aastat. Keskused oleks mõeldud sõltuvus- ja käitumishäiretega noortele ning vajadusel pikemaks perioodiks koos õppimisvõimaluse ja erakorralise paigutuse võimalusega.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		EL 2014+ tegevuse "Asendushoolduse kvaliteedi tõstmise ja asendushoolduse vormide mitmekeskistamine tugiteenuste ja järelhoolduse arendamise kaudu". Eelarve 6 mln eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Rakendame alaealiste noorte emade toetus- ja kriisinõustamise süsteemi kuni hoolduspere leidmiseni.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K2		Sotsiaalministeerium viib Euroopa Majanduspiirkonna programmi „Riskilapsed ja –noored“ raames ellu vanemlusprogrammi. Tänu programmile on lapsevanematel võimalus edaspidi saada abi ja tuge seoses laste käitumis-, emotsionaalsete probleemide ja arenguküsimustega.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
4) Rakendame asenduskodu kasvatajate töötasu miinimumi ja 42-tööpäevase puhkust. Taastame perevanemaga asenduskodus perevanema töötaja, et töötaja saaks seaduslikult teha 24-tunniseid vahetusi.	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K	Asenduskoduteenuse kasvatusalatoötajate ja perevanemate töötasu miinimummäära kehtestamist peame vajalikuks. Kuivõrd ei ole teada, millist miinimumi soovib erakond rakendada, on arvestuse aluseks võetud eeldus, et miinimummääraks on tänane kasvatusalatoötajate keskmine töötasu, mis sõltuvalt kvalifikatsioonist on 2013 aasta andmetel vahemikus 537,93 eurot kuni 898,32 eurot. Kuna andmed 2014. keskmiste töötasude kohta veel puuduvad, on arvestatud, et 2014 tõusid töötasud 10% ning 2015. aastal 6% vastavalt riigieelarvest teenuse osutamiseks ettenähtule. Arvestatud on, et alates 2015. aastast tõuseb töötasu hoolekandetasutuste töötajatel igal aastal 4,5%.	Töölepingu seaduse TLS § 51 lõike 4 kohaselt võivad tervishoiu- ja hoolekandetoötajad teha 24-tunniseid vahetusi. Vastav regulatsioon on töölepingu seaduses olemas.		-0,33	-0,35	-0,36	-0,38	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
1) Pensioni aastaindeksi õiglasemaks muutmine (arvutada praegune keskmine palga pealt saadav koefitsient ümber nii, et see oleks miinimumpalka saanud inimestel 1 ning sealt kasvab vastavalt).	Sotsiaalpoliitika ja inimvara kaitse	K	Kui eeldada, et muid tegureid ei muudeta, siis sisuliselt suurenevad uued väljaarvutatud I samba koefitsiendid 2,5 korda (täpne kasv sõltub miinimumpalga ja keskmise sotsiaalmaksustatud palga suhtest). See tähendab, et pikas perspektiivis suurenevad I samba kulud umbes 100-130%. Eeldatud on, et baasosa osakaal on kauges tulevikus 50-60% I samba pensionist. 2016.a 3 332 165,33 eurot, 2017.a 4 617 417,61 eurot, 2018.a 4 861 116,89, 2019.a 5 092 751,84 eurot. Summade arvutamisel on aluseks võetud keskmised aastahinde väärtused, arvestades indeksi prognoose 2016-2019. Arvestuse aluseks on eeldus, et kõik 2013.a töötavad pensionäride, kelle koef oli alla 1, töötasid terve aasta vähemalt alampalgaga. 2016.a on uus aastahinde väärtus alates aprillist ja kulu 9 kuud. Lähtutud on sellest, et alates 2015.a-st saab eelmisel	Tehniliselt teostatav peale SKAIS2 rakendamist (2017)		-3,33	-4,62	-4,86	-5,09	
3) Peame vajalikuks luua uusi innovatiivseid võimalusi pakkuda tuge ülekaaluliste lastele ja täiskasvanutele, kes ei ole veel haiged, aga kel on seoses ülekaaluga kõrge risk haigestuda. Tuleb ära kasutada heas mõttes kõiki äppe ja randmeseadmeid, et soodustada toitumise jälgimist, tervislikke valikute tegemist, liikumise jälgimist ja soodustamist.	Tervis	K2		Rahvastikutervise arengukava rakendusplaani II valdkonna tegevused: "Koolieelsete lasteasutuste võimekuse suurendamine laste tervise ja heaolu edendamisel"; "Koolide võimekuse suurendamine laste ja noorte tervise edendamiseks"; "Laste ja noorte tervisenäitjate mõjurite regulaarne seire ja tulemuste hindamine."		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
4) Peame vajalikuks pöörata täiendavat tähelepanu laste ja noorte vaimsele tervisele. Suunates raha riskikäitumise ennetamiseks, saame vähendada maksumaksja koormust töövõimetuse arvelt. Koolides tuleb rakendada juhtumipõhist lähenemist, integreerides lapsevanema, kooliõe, perearsti, kooli psühholoogi ja kooli erivajadustega laste spetsialisti.	Tervis	K2		Sotsiaalministeerium viib läbi Euroopa Majanduspiirkonna programmi „Riskilapsed ja –noored“ ellu tõenduspõhise vanemlusprogrammi. Programm keskendub individuaalsetele, perekondlikele kui ka kooliga seonduvatele teguritele, mis laste arengut ja tulemusi mõjutavad. Tänu programmile on lapsevanematel võimalus edaspidi saada abi ja tuge seoses laste käitumis-, emotsionaalsete probleemide ja arenguküsimustega. Eestikeelne pilootprojekt viiakse ellu 2015. aastal.		0,00	0,00	0,00	0,00	
5) E-tervise konto peab aitama oma tervise seisundit jälgida ja võimaldama saada vajalikku nõu. Loomes e-tervise süsteemis sobivad infotehnoloogilised võimalused oma terviseandmete haldamiseks ja operatiivseks terviseandmeteks vahetamiseks	Tervis	K2		Portaalid Minu e-tervis on patsiendi terviseandmed järgitavad.		0,00	0,00	0,00	0,00	
piirame alkoholi müüki jaekaubanduses – alkoholi võib eksponeerida vaid eraldi müügi alal;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholi poliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
kaalume jaemüügikohtade vähendamise võimalusi;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholi poliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
tõhustame järelevalvet alaealistele alkoholimüügi osas – seadustame lapsevanemate nõusolekul nn testostud. Samuti muudame rangemaks karistusi alaealistele alkoholi kättesaadavaks tegemise eest;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholi poliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
algatame arutelu alkoholi ostmise ja tarbimise eapiiri tõstmise kohta;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholi poliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
toetame algatusi alkoholivabade päevade ja perioodide populariseerimisel;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholi poliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
toetame põhimõtet, et avaliku sektori asutuste korraldatud ametlikud üritused võiksid üldiselt toimuda ilma tasuta pakutava alkoholita.	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholi poliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
lubame alkoholireklaamides esitada üksnes neutraalset teavet toote põhiliste omaduste kohta ja keelustame alkoholi turustamiseks nn elustiilireklaamid;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholi poliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
piirame alkoholi reklaamimise võimalusi, sealhulgas keelustame alkoholi ja alkoholitootjate välireklaami;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholipoliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Teadusuuringud on näidanud, et hind mõjutab alkoholi tarbimist rohkem kui ükski teine meede, seda eelkõige noorte seas.	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Alkoholist tingitud kahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" 2015.a. 1,4 mln ja 2016.a. 1,4 mln eurot. Alkoholipoliitika roheline raamat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Tõstame igal aastal alkoholiaktsiisi määras, mis tagab, et alkoholi hind kasvab kiiremini kui Eesti keskmine palk. Alkoholiaktsiisi olulise tõusu või teiste alkoholi hinda tõstvate meetmete rakendamisel suuname samal ajal lisavahendeid salaturu vastu võitlemisse.	Tervis	K2		Viimane ATKE seaduse muudatus näeb juba ette aktsiisimäärade tõstmise tempos, et aktsiisikaubad ei muutuks ajas odavamaks.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Töötame välja maksumeetmed noortele suunatud lahjade magusate jookide kõrgemalt maksustamiseks.	Tervis	K	Aluseks Statistikaameti leibkonna kulutused mittealkohoolsete jookidele. Lisaks arvestatud hindade prognoosimisel toiduainete THlga		Eeldab seadus(t)e muutmist.	10	10	11	11	Kerge inflatsiooniline mõju.
Suitsemise ja sellega seonduvate haiguste vähendamiseks on Eestis ette võetud mitmed samme. Avalikes ruumides ei ole lubatud suitsetada ja tubakareklaam on keelatud. Kuid tubakasõltuvuse vähendamiseks on vaja teha täiendavaid pingutusi. Teadusuuringud näitavad, et hind mõjutab suitsetamise sagedust kõige tugevamalt.	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Tubakast tingitud tervisekahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" Eelarve 2015a 721 657 ja 2016a 748 749 eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
* tõstame igal aastal tubakaaktsiisi määras, mis tagab tubakatoodete hinna kiirema kasvu, kui kasvab Eesti keskmine palk;	Tervis	K2		Viimane ATKE seaduse muudatus näeb juba ette aktsiisimäärade tõstmise tempos, et aktsiisikaubad ei muutuks ajas odavamaks.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
* piirame tubakatoodete müüki jaekaubanduses – neid võib eksponeerida vaid eraldi müügi- alal;	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Tubakast tingitud tervisekahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" Eelarve 2015a 721 657 ja 2016a 748 749 eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
* reguleerime rangemalt e-sigareti suitsetamist ja piirame nende kasutamist avalikus ruumis.	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava IV valdkond meede "Tubakast tingitud tervisekahjude vähendamine tervisele ja ühiskonnale" Eelarve 2015a 721 657 ja 2016a 748 749 eur.		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Haigekassa süsteem tuleb reorganiseerida – meditsiiniteenuste eest tasumine tuleb muuta kulupõhiseks ja raha ning arved peavad hakkama käima patsientidega kaasas. Samuti muudame ülevaate tervishoiuteenustest ja hindadest läbipaistvaks ning anname igale inimesele võimaluse näha temale osutatud teenuseid ja nende eest tasutud haigekassa kulusid e-tervise süsteemis.	Tervis	K2		Tervishoiuteenuseid rahastatakse kulupõhiselt ka praegu. Haigekassa poolt finantseeritavate tervishoiuteenuste loetelu ja hinnad kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Viime ellu arstiabi täieliku kvaliteedisüsteemi loomise, mis tagab ravivigade ja probleemide põhjaliku analüüsi nende lahendamiseks ja edaspidiseks vältimiseks.	Tervis	K2		Rahvastiku tervise arengukava V valdkond tegevus "Tervishoiuteenuste kvaliteedi arendamine ja kvaliteedikeskuste moodustamine (ravijuhendite nõukoja baasil)."		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Patsientide vastuvõtutingimuste parandamiseks toetame esmatasandi tervisekeskusi (ETK), mis vastavad tänapäevastele ruumi- ja andmevahetusnõuetele ning kus töötavad võimalusel peale perearsti ja pereõe ka füsioterapeudid, ämmaemandid, kodusõed, patronaazõed, elustiili nõustajad ja kliinilised psühholoogid.	Tervis	K2		EL 2014+ tegevus "Investeeringute toetamine esmatasandi tervisekeskuste infrastruktuuri tõmbekeskustes, tagades kättesaadavad ja mitmekülgsed esmatasandi teenused" . Eelarve 114 mln eurot.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
3) Tõstame õdede õppes vastuvõtu mahtu.	Tervis	K	Tallinna ja Tartu tervishoiukõrgkoolide tegevustoetus 2014.a. kokku 5,6 meur. Kulu arvestatud 10% kasvu kohta.	Rahvastikutervise arengukava rakendusplaan valdkond Kokkulepitud arvu pädevate tervishoiutöötajate ja tervishoiu spetsialistide koolitamine ja arendamine. "Õed tagasi tervishoidu" kursuste korraldamine Uute õppekavade käivitamine tervishoiu spetsialistide koolitamiseks koostöös koolide,		-0,56	-0,56	-0,56	-0,56	
4) Leiame haiglatele praktikantidega tegelemiseks lisarahastuse.	Tervis	K	Sotsiaalministeeriumi eelarve taotlus õdede praktika lisarahastamiseks.			-0,90	-0,90	-0,90	-0,90	
• Võtame eesmärgiks, et õpitud erialal töötavad kõrgharidusega kultuuritöötajad peavad saama vähemalt Eesti keskmist palka.	Kultuur	K				-6,80	-12,00	-17,00	-22,50	
• Kaalume riigis arhitektuuripoliitika koordineerimiseks riigiarhitekti ametikoha loomist.	Kultuur	K	Fontese palgauuringu arengu ja poliitika kujundamise tööpere 4 taseme mediaani arvestades oleks ühe kuu kogupalgaks keskmiselt 2360 eurot, tööandja kogukuludega koos 3157,68 eurot ehk 37 892,16 eurot aastas.			-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	
• Kaalume filmivaldkonda toodud välisinvesteeringute osalise tagastamise süsteemi loomist, võttes aluseks Eestis tehtud töödelt tasutud maksud (i.k. cash rebate).	Kultuur	K	töösolev rahastamismudeli projekt			-2,00	-2,00	-2,00	-2,00	
• Jätkame audiovisuaalse pärandi ja filmipärandi digiteerimist luues vajaliku kompetentsikeskuse koos seadmetega ja anname tulemused võimalusel vabakasutusse. Vastavat kompetentsi on edaspidi võimalik ekspordida ja kasutada muudes valdkondades, mis kasutavad uut meediat. Tagame digiteeritud filmide kättesaadavuse ja võimalused kasutada neid edaspidi õppetöös ja uute teoste loomiseks.	Kultuur	K	Filmipaviljon hinnanguline maksumus			-4,00	-4,00	0,00	0,00	
• Võtame eesmärgiks vähemalt ühe kvaliteetdraamasarja tootmise aastas.	Kultuur	K	Keskmiselt ühe sarja hooaja kulu			-0,60	-0,60	-0,60	-0,60	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
• toetame Teatri- ja muusikaakadeemia saali rajamist.	Kultuur	K	EMTA saal 9 mln			-9,00	0,00	0,00	0,00	
• Kasvatame mälestiste avariirestaureerimise eelarve vähemalt kahekordseks (võrreldes 2015. aastaga) ja töötame välja restaureerimistoetuste süsteemi.	Kultuur	K	2015.a. baas			1,3	1,3	1,3	1,3	
Korraldame Riigikogus regulaarselt riiklikult tähtsa küsimuse arutelu eesti rahva kestmise ja eestluse arengu kohta.	Eestlaste hoidmisest	K1	Mõju eelarvele puudub			0,00	0,00	0,00	0,00	
Töötame välja eesti keele õppeks ja eesti keele alahoidmiseks mõeldud tasuta kätesaadavate digiõppematerjalide paketid, pidades silmas erinevaid sihtrühmi: eesti keelt emakeelena kõnelejatele, teiste emakeeltega inimestele, kakskeelsete perede lastele, eesti diasporaale.	Eestlaste hoidmisest	K1	Kulusid ei kaasne.	Sarnast keskkonda haldab Eesti Instituut , HTM ja ESF koostöös valminud Keeleklikk.ee jm.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Kättesaadav peab olema tugispetsialisti teenus lastele, kellel on raskusi eesti keele õppega lasteaias ja/või põhikoolis.	Eestlaste hoidmisest	K	Kuluarvestus hinnanguline. Varasematel aastatel sotsiaalpedagoogi kulu KOV eelarves 3.4 mln.			-3,40	-3,40	-3,40	0,00	
Laulu- ja tantsupeol osalemine peab olema kõikidele lastele tasuta.	Eestlaste hoidmisest	K		Mõju hinnangut hetkel ei ole võimalik anda						
Eestile ainuomane ja põline koduloomade tõugude elus eksemplarid eritoetuste ja erihoole alla, ehk sisuliselt Kurgja ekspositsiooni süsteemselt toetatud laiendamine. Eesti tõugu hobune, nudipäised (valgepealised) lambad, maatõugu lehmad. Toetame eesti hagija nomineerimist ametlikuks koeratõuks.	Eestlaste hoidmisest	K2		MAK 2014-20 meede "Ohustatud tõugu looma pidamise toetus", eelarve 7,466 mln eurot (sh eesti hobune, eesti raskeveo hobune, tori hobune, eesti maatõugu veis, eesti vutt. Eesti Kennelliidul on tõustandard eesti hagijale olemas.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Toetame ajalooliste pühapaikade programmi rahastamist riigieelarvest eesmärgiga hiied ja teised pühapaigad tähistada ning korrastada.	Eestlaste hoidmisest	K2		Programm on KUM eelarves		0,00	0,00	0,00	0,00	
Rajame Tallinna ülemaalse kommunismiohvrite memoriaali ning hukatud kaadriohvitseride mälestusmärgi.	Eestlaste hoidmisest	K		Tegevus ettevalmistusfraasis täpne kulu teadmata						
Toetame represseeritute toetuse vabastamist kuludokumentide esitamise kohustusest.	Eestlaste hoidmisest	K1	Kulusid kaasa ei too.			0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
2) Loodusharidus peab olema üks elukestva õppe osa, et inimesed oskaksid ise looduses käituda ning keskkonnakahjude märkamiseks ja ärahoidmiseks avalikes huvides tegutseda. Looduskaitsete ja kohalike kogukondade vahel tuleb luua usalduslikud ja mõistvad suhted, mis väärtustavad niisuguseid eluviise, kus on tasakaalus hea elukvaliteet ja bioloogiliselt mitmekesine looduskeskkond.	Looduskeskkond	K2		Loodusõpe on haridussüsteemis olemas.		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Looduskaitsete tuleb loobuda silmakirjalikkusest. Kunagi kaitse alla võetud pärandkultuurimaastikud, mis on võsastunud ja liigirikke minetanud, tuleb anda tagasi põllu- või metsamajanduslikku kasutusse. Maa, mis võiks kanda vilja või metsa, ei peaks kandma võsa. Viljakas haritav maa on loodusvara, mida tuleb kasutada mõistlikult.	Looduskeskkond	K2		Maa omanikul on õigus maa riigile müüa. Õigus maamaksu vabastusele.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Elupaiku, mis vajavad säilimiseks inimtegevust, karjatamist ja/või niitmist, peab riik kaitse alla võtma üksnes sellises mahus, mida ta suudab tegelikult säilitada. Riik peab avalikes huvides kaitse alla võetud maade omanikele õiglaselt hüvitama majandustegevuse piirangutest tulenevad kahjud või ostma maa riigile õiglaselt hinna eest.	Looduskeskkond	K2	Looduskaitse arengukava 2020. MAK 2014-2020.	Osaliselt kompenseeritakse nt poollooduslike koosluste taastamist ja hooldamist (MAKist, keskkonnaprogrammist).		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Jahinduse korraldus peab tagama elujõuliste ulukipõlvkondade kestmise. Jahindust tuleb korraldada nii, et säiliks väljakujunenud parimad traditsioonid	Looduskeskkond	K2	Jahiseadus	1.1.2015 on jõustunud uus jahiregulatsioon, mis peaks tagama võimalikult hea jahinduse korralduse		0,00	0,00	0,00	0,00	
7) Kalavarude kestvaks kasutamiseks tuleb nende populatsioonid hoida maksimaalse saagikuse tasemel. Kalavarude kaitse peab põhinema mereökosüsteemil, võttes väljapüügi kõrval arvesse ka teisi mõjutegureid, sealhulgas kormorani- ja hülgepopulatsioone. Kalavarude loomulikult taastumiseks tuleb kõrvaldada jõgedelt paisud, mis takistavad kalade pääsemist kudealadele, sealhulgas Sindi pais Pärnu jõelt. Tuleb loobuda hüdroenergeetika arendamisest jõgedel, mis on kaladele sobivad kudealad.	Looduskeskkond	K2	ÜKP rakenduskava 2014-2020.	Kalavarude kaitse. Osaliselt EL 2014-2020 vahendid (sh kalapääsud).		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
9) Loodusressursside – kalavarude, metsa, põllumaa, ulukite, vee – kasutamine peab toimuma parimate tavade kohaselt, säästlikult, <u>mõistlikult ja õiglaselt</u> .	Looduskeskkond	K2		Tegevus hõlmab juba kogu keskkonna ja osaliselt kalanduse korraldust.		0,00	0,00	0,00	0,00	
11) Riik peab jätkuvalt püüdlema energia säästlikuma kasutamise suunas, luues ja viies ellu programme kodude, avalike hoonete, tehnorajatiste ning transpordi <u>energiasäästlikumaks muutmiseks</u> .	Looduskeskkond	K2		Võimalik toetada osaliselt EL 2014-2020 vahenditest, sh kaugkütte (taastuenergia) ja biokütuse meetmed.		0,00	0,00	0,00	0,00	
12) Riik peab loodusressursside kasutamisel lähtuma rohemajanduse põhimõtetest ehk pidama majandusprotsesside korraldamisel silmas inimeste heaolu ja sotsiaalset õiglust, vähendama keskkonnariske ja survet loodusvaradele. Tuleb rõhutada majanduse kvalitatiivse arengu vajadust ja suures osas hakkama saada taastuvate ja sisemaiste ressursside abil. Tuleb lõimida majandus- ja keskkonnapoliitika, mis hõlmab mitmesuguste meetmete – maksud, toetused, investeeeringud, väliskulud – arvestamist riigi ressursikasutuse kujundamisel.	Looduskeskkond	K2		Võimalik toetada osaliselt EL 2014-2020 vahenditest, sh jäätmete taaskasutuse ja ressursitõhususe meetmed.		0,00	0,00	0,00	0,00	
13) Riik peab ressursside kasutusel järgima ringmajanduse põhimõtet, mis tähendab, et kord loodusest ammutatud ressursse tuleb kasutada korduvalt uuesti. Tooted tuleb koguda kokku nende kasutuse lõpus, materjalid eraldada ning kasutada uute toodete loomiseks. Jäätmeid, mida taaskasutada ei saa, kuid mis sobivad põletamiseks, ei tohi ladestada, vaid neid tuleb kasutada koostootmisjaamades soojuse ja elektri tootmiseks. Reoveepuhastusjaamadesse tuleb ehitada võimekus toota biogaasi.	Looduskeskkond	K2		Võimalik toetada välisvahenditest, sh jäätmete taaskasutuse ja ressursitõhususe meetmed. Jäätmemajanduse korraldamisel on juba paljusid põhimõtteid ja tegevusi rakendatud, sh välisvahenditest. Keskkonnatasude seadus.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
14) Vähem jäätmeid! Eestis ei ole kunagi varem tekitatud niipalju jäätmeid kui täna. Tootmises ja kodutarbimises tekib praegu miljoneid tonne jäätmeid. Muudame seadusandlust nõnda, et jäätmetekitaja vastutab täies mahus jäätmete võimaliku taaskasutamise või ohutu likvideerimise eest. Olmejäätmete käitlemisel lõpetame koduomanike jaoks kehtiva sunnismaisuse käitleja ja käitlusviiside valikul. Igaüks peab saama ise valida parima käitleja ja parima võimaluse jäätmete taaskasutamiseks või lõppkäitlemiseks. Jäätmete taaskasutamise ja lõppkäitlemise teenuse pakkumine koduomanikele peab toimuma avatud konkurentsi tingimustes.	Looduskeskkond	K1	Kulu katavad jäätme tekitajad.	Käimas on jäätmetemajanduse reform ehk õigusregulatsiooni muutmine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
15) Riik peab järjekindlalt uurima maailma parimal teaduslikul tasemel oma loodusvarasid – nii metsa- ja põllumaa kasutust kui ka põlevkivi ja fosforiidi varasid ning kõiki teisi meil leiduvad maavarasid. Loodusvarad on Eesti rahvuslik rikkus ning me peame suutma neid kasutada parimal teadaoleval moel ja vähendada keskkonnakahjusid tõhusaimal võimalikul moel. Eestimaa on kodu, mis meid toidab ja katab, meil on vastutus seda maad hoida ja me peame teadma, kuidas seda teha.	Looduskeskkond	K2		Uuringuid viiakse läbi jooksvalt, sh ministriumite omavahenditest, välisvahenditest ja KIKi keskkonnaprogrammist.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Suurendame maaelu arengukava riigipoolset kaasrahastamist, suunates täiendavad vahendid eelkõige põllumajandustootjate ja toidutööstuste konkurentsivõime tõstmiseks ning finantsinstrumentide (täiendavad tagatised) kasutusala laiendamiseks.	Põllumajandus ja Eesti toit	K	Riigipoolne kaasrahastamise määr on fikseeritud MAK rakenduskavas, mis EK-i poolt on kinnitatud (13.02.15). RM toetab minimaalset EL määrustega nõutavat riigipoolset kaasrahastamismäära kasutamist, ehk võrdsetel alustel. Nt PÕMi MAK kaasfini esialgne taotlus 25% - vahe on 73 mln eurot, ehk ca 8 mln euro aastas.		EI	-8,00	-8,00	-8,00	-8,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
2) Toetame Eesti riigieelarvest aktiivsetele põllumajandustootjatele üleminekutoetuse maksmist, et võrdsustada konkurentsitingimusi ja suurendada põllumeeste võimekust maaelu arengukava investeringutoetuste taotlemisel.	Põllumajandus ja Eesti toit	K	EL määrus 1307/2013			-21,50	-19,90	-18,40	-16,90	
5) Lähiaastatel tuleb Eestis põhitähelepanu suunata meie põllumajandustoodete väärindamisele ja lisandväärtusega toodete ekspordile. Põllumajanduse ja toidutööstuse efektiivsuse ning seeläbi ka konkurentsivõime suurendamiseks tuleb asendusinvesteeringute asemel toetada uute tehnoloogiate kasutuselevõttu, suurema lisandväärtusega tootearendusi ja väärindatud toodete üha suuremat ekspordile orienteeritust. Siinjuures peame eelisjärjekorras toetama ja edendama ühistulist koostööd põllumajandussaaduste tootmisel, töötlemisel ja lisandväärtusega toodete turustamisel.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		MAK 2014-2020 meetmed		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Põllumajandus ja toidutööstus on järjest enam teaduspõhised tootmisvaldkonnad. Täppisviljelus, tõu- ja sordiaretus, kliimamuutuste mõju toidutootmisele ja põllumajanduse mõju looduskeskkonnale, kaasaegne tootearendus toidutööstuses, teadmised kloonimisest ja geneetiliselt muundatud organismidest nõuavad ka tänapäevase tehnoloogia kasutamist ning tööjõu kõrget teadlikkust ja professionaalsust. Konkurentsipüsimeks tuleb Euroopa innovatsioonipartnerluse (EIP) raames senisest enam soodustada teadlaste ja tootjate koostööd ning toetada teadussaavutuste rakendamist toidutootmises. Teadus- ja arenduskeskuste tegevus ja põllumajanduslikud rakendusuringud peavad olema rohkem suunitletud praktilisele majandusele ning erasektor olema koostööprojektides oluline panustaja. Tootjate ja töötajate roll põllumajandusteaduse ja nõuandeteenistuse korraldamisel peab suurenema.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		1)MAK 2014-2020 meede "Koostöö (teadus- ja arnedutegevus)" - perioodi maht 18,7 mln eurot 2) MAK meede "Investeeringud põl.maj.toodete töötlemiseks ja turustamiseks, eelarve 67 mln eurot 3)MAK meede "Teadussiire ja teavitus", eelarve 12 mln eurot 4) MAK meede "Nõuandeteenuste toetamine" 8,6 mln eurot.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
7) Toetame keskkonnasõbraliku, ökoloogiliselt puhta mahetootmise arendamist koos töötlemise ja turustamise ning ekspordivõimaluste väljaarendamisega.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		MAK 2014-2020 meede "Mahepõllumajandus" - perioodi maht 92,2 mln eurot, EL teavituse ja müügi edendamise meede, turuarendustoetus		0,00	0,00	0,00	0,00	
8) Efektive ja ekspordivõimelise põllumajandustootmise kõrval on tähtis ka põllumajanduse mitmekesistamine, kodumaise aianduse ja talutootmise ning lühikeste tarneahelate ja otseturustuse edendamine.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		Maaettevõtluse mitmekesistamise toetamine - MAK 2014-2020 meede (perioodi maht 57 mln eurot)		0,00	0,00	0,00	0,00	
10) Toetame noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamist ning talude üleandmist vanematelt järglastele.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine - MAK 2014-2020 meede- perioodi maht 22 mln eurot		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Toetame maaelu mitmekesistamise meetme kaudu sellise maaettevõtluse edendamist, millega säilitatakse või luuakse uusi konkurentsivõimelise palgaga töökohti.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		MAK 2014-2020 meetmed (väikeste põllumaj. Ettevõtete arendamine, eelarve 30 mln eurot, mahepõllumaj ja aianduse toetusmeetmed inel)		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Toetame LEADER tegevusgruppide tegevust ja nende iseotsustamisõigust kohalike eelistuste määramisel ja konkreetsete toetustootluste menetlemisel. Peame LEADER tegevuste hulgas tähtsaimaks kohaliku ettevõtluse arendamist. Samas on oluline ka kohalike ühistegelike algatuste, sh kohaliku kultuurielu ja sportimise toetamine.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		MAK 2014-2020 meede "LEADER" -perioodi maht 90 mln eurot		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Muudame seadusi nõnda, et maaomanikud hakkavad oma maal asuvate tehnoarajatiste talumise eest saama õiglast hüvitist. Õiguskantsleri avalduse alusel hindas riigikohus 2012. aastal tehnovõrkude talumise tasu õiguspärasust ning jõudis seisukohale, et siin on rikutud põhiseadust ja tasu arvutamise põhimõtteid tuleb muuta.	Põllumajandus ja Eesti toit	K1	Riigieelarvele mõju ei ole, tasu võetakse tarbijatelt võrgutasude kaudu	Tasu maksavad tehnoarajatiste valdajad (nt Elektrilevi).	Eeldab seadusandluse muutmist.	0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
3) Jätkame erametsaomanikke koondavate metsaühistute riigipoolset toetamist, andes samas halduslepingute alusel osa metsandusega seotud riigi funktsioone (metsateatiste kontroll, raielankide ja metsauuenduse ülevaatus, metsakahjustuste hindamine, looduskaitseliste tööde teostamine) metsaühistutele. Väikeste metsaomandite efektiivne ja parimat praktikat järgiv majandamine eeldab omanike omavahelist koostööd ja metsandusprofessionaalide kaasamist. Selle parimaks lahenduseks on ühistuline koostöö.	Põllumajandus ja Eesti toit	K2		1) MAK 2014-2020 meede "Tootjarühmade loomine" - perioodi maht 6 mln eurot 2) Jätkuv metsaühistute riigipoolne toetamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Peame tähtsaks rannakalanduse, sealhulgas siseveekogude kalanduse arendamist ja kalanduspiirkondade tegevuste toetamist. Peame vajalikuks tagada kalanduspiirkondadele iseotsustamisõigus EL-i toetuste kohalike prioriteetide määratlemisel ja konkreetsete toetustootluste menetlemisel.	Põllumajandus ja Eesti toit	K		EMKF 2014-2020 rakenduskava	Eeldab ELi tasemel muudatusi - kohalike prioriteetide vabalt seadmise lubamist.	0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Aitame kaasa Eesti vesiviljeluse potentsiaali kasutuselevõtmisele.	Põllumajandus ja Eesti toit	K		EMKF 2014-2020 rakenduskava		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Viime ellu Eesti ühendamise plaani, et areneks kogu Eesti, mitte ainult Tallinn. Viie aastaga tuleb investeerida veel 600 miljonit eurot moodsate ühenduste loomiseks. Tallinna-Tartu maantee tuleb ehitada neljarealiseks esmalt Kose-Mäo teelõigul ning seejärel kogu ulatuses. Tallinna-Pärnu-Ikla maantee tuleb ehitada neljarealiseks esmalt Tallinnast Pärnuni ja seejärel kogu ulatuses.	Taristu ja transport	K	Lubaduses toodud summa 600 mln on jagatud 5 aasta peale.	Maanteid kaasajastatakse nii riigieelarve kui välisvahenditest, kuid mitte nii grandioosselt.		-120,00	-120,00	-120,00	-120,00	
tagame teede stabiilse rahastamise, mis võimaldab Eesti teedevõrgu seisukorda järkjärgult parandada ning jätkata tarvilike investeeringutega. Seetõttu soeme kütuseaktsiisi kasutamise uuesti teedehituse ja -hooldusega ning viime ellu aastani 2020 koostatud teehoiukava, milles on arvestatud 75% kütuseaktsiisist laekuvate vahendite kasutamisega teede korrashoiuks;	Taristu ja transport	K	Aluseks RMi 2014 suveprognoos kütuseaktsiisi laekumisele. Leitud puudujääv osa 75% nõudest.		Eeldab seadusemuudatust ning poliitilist kokkulepet.	-45,00	-43,00	-26,00	-26,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
jätkame kruusateede mustkatte alla viimise programmi;	Taristu ja transport	K2	Aluseks riigimaanteeede teehoiukavas toodud programmi maht.	Programm toimib. Rahastatakse teehoiukava alusel.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Eesti maantee transpordi ja –kaubavedude konkurentsivõime tõstmiseks investeerime põhimaanteedesse ja sildadesse, mis võimaldaks tõsta veoautode massipiirangut. Analüüsime sellega seoses raskeveokite teekasutuse maksustamist tingimisel, et sellest laekuv tulu suunatakse teede korrashoidu.	Taristu ja transport	K1	Juhul kui teekasutustasu katab ära sellega seotud investeeringud, siis täiendav mõju kuludele puudub.	Teid ehitatakse. Teekasutustasude uuring on ettevalmistamisel, sh ka rakseveokid.	Teostatav, kuid eeldab seadusemuudatusi ja investeeringuid.	0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Soodustame uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutamist transpordis ehk intelligentseid transpordisüsteeme, mis aitavad erinevaid liikumisviise paremini ühendada ja muuta transporti kasutajasõbralikumaks ja efektiivsemaks. Suuname osa igal aastal transpordi rahastamiseks kasutatavast rahast efektiivsust suurendavatesse lahendustesse. Teeme ära õiguslikud ettevalmistused, et Eesti oleks esimeste riikide hulgas, kus on võimalik kasutusele võtta isejuhtivaid autosid.	Taristu ja transport	K2		EL 2014+ vahendid	Eeldab seadusemuudatusi.	0,00	0,00	0,00	0,00	
5) Kiire internetiühendus peab olema Eestis laialt kättesaadav. Seetõttu tuleb jätkata Estwin sidevõrgu arendamist ja reguleerida sageduslubade väljaandmist jm riigipoolseid tingimusi nii, et uued kommunikatsioonitehnoloogiad ja -teenused jõuaksid Eesti tarbijateni kiiresti ja võimalikult taskukohase hinnaga.	Taristu ja transport	K2		Kiire internetiühenduse rajamist (EstWIN võrk) toetatakse struktuurivahenditest. Sageduslubade väljaandmise ja kasutamise eest vastutab Tehnilise Järelevalve Amet. Vajadusel on võimalik täiendada õigusakte.		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Astume edasisi samme liiklusohutuse parandamiseks. Eesti on teinud edusamme ja saavutanud eesmärgi, mis seati 10 aasta eest aastaks 2015. Aastaks 2020 tuleb erinevaid liiklusohutusabinõusid, tänapäevast tehnoloogiat ja teavitustööd kasutades jõuda niikaugele, et oluliselt väheneks liikluses hukkunute arv. Peame võtma kaugemaks sihiks, et Eesti ei kaotaks liikluses ühtegi inimelu.	Taristu ja transport	K2		Selle nimel töö käib. Liiklusohutusprogramm, jne.	Soovitud tulemuste saavutamiseks võib vajada seadusemuudatusi	0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
8) Tagame ühistranspordi rahastamisel stabiilsuse. Transpordidotatsioonid saavad kasvada sarnases tempos riigi tulude ning piletituluga. Kvaliteetse ja reisijate vajadustest lähtuva ühistransporditeenuse pakkumiseks on tavaliselt vajalik ka piletitulu kogumine. Omavalitsusreformi tulemusena tekkivate suurematel omavalitsustel peab olema määrav roll tänase maakondliku ühistranspordi korraldamisel. Anname selleks ettenähtud eelarve edaspidi omavalitsuste kasutada.	Taristu ja transport	K	Arvutuse aluseks võetud ühistranspordi 2015. aasta kulu ning arvatud selle baasilt igaaastane 5%-ne tõus.	Ühitranspordi rahastatakse.		-3,40	-6,80	-10,20	-13,60	Võib aidata kaasa töölelmisele elukohast kaugemal.
9) Võtame võimalikult suurel määral kasutusele uute reisiringide potentsiaali. IRL-i eestvõttel on rekonstrueeritud suur osa Eesti raudteevõrgust, ehitatud uued platvormid ja liinidele toodud tänapäevased rongid. Lähiaastatel peab põhitähelepanu kuuluma uute rongide võimaluste maksimaalsele ära kasutamisele. Selleks tuleb siduda rongitransport paremini teiste liikumisviisidega, parandades juurdepääsu võimalusi rongipeatustele ja kohandades sõiduplaane reisijate vajadustele paremini vastavateks. Samuti tuleb uuendada raudtee infrastruktuuri rahastamismudelit ning leida võimalus Haapsalu raudtee taastamiseks.	Taristu ja transport	K	Eeldus, et Haapsalu raudtee taastamine maksab ca 65 mln ja ehitatakse 3 aasta jooksul.	Reisiringe rakendatakse vastavalt võimalustele. Raudteepeatuste arendamine on kavas 2014-2020 ällisvahenditest.	Osad tegevused võivad eeldada seadusemuudatusi.	0,00	-21,50	-21,50	-21,50	
11) Rahvusvaheliste ühenduste lähiaastate prioriteediks on ühendused lähinaabritega, samuti tuleb seista selle eest, et oleks tagatud lennuühendused Eesti jaoks oluliste kaubanduspartneritega. Liigume koos Läti, Leedu ja Poolaga edasi Rail Balticu projektiga ning rajame Ülemistele mitmeotstarbelise reisiterminali. Ida-läänesuunalise mahukaupade veo vähenemise tingimustes on kõrgema lisandväärtusega kaupade transpordi ja käitlemise suurendamine transpordi- ja logistikaettevõtete jaoks väljakutse, millele riik peab mõistlike regulatsioonide abil kaasa aitama.	Taristu ja transport	K	Hinnatud Rail Balticu Eestipoolset rahastamismahtu (eeldusel, et EL vahenditest saadakse maksimaalne võimalik rahastamise määr).		Osad tegevused võivad eeldada seadusemuudatusi.	-3,4	-5,7	-7,4	-17,6	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
12) Jätkame Saaremaa ja Hiiumaa ning teiste saartega laevaühenduse korraldamist nõnda, et laevad on riigi omanduses ning nende opereerimiseks korraldatakse konkursid.	Taristu ja transport	K	Mõju sõltub konkursi tulemustest, negatiivset mõju ei pruugi olla.		Võib vajada seadusemuudatust.					
1) Energia varustuskindlus. Eesti energiatootmise portfelli peab liikuma mitmekesisuse ning tehnoloogia- ja energiaallikaneutraalsuse suunas. Tarbijatele tagab parima hinna erinevate tootjate ja tarnijate vaheline konkurents elektri- ja gaasiturudel. Peame tarvilikuks veeldatud maagaasi terminali rajamist Eestisse. Turumuutustele reageerimiseks tuleb investoritele luua operatiivsed investeerimisvõimalused. Riik saab erinevate tehnoloogiate ja energiaallikate kasutuselevõtule kaasa aidata lihtsustatud planeerimisvõimaluste pakkumise kaudu. Sel moel saab riik soodustada uute energia tootmis- ja tarnimisvõimsuste loomist (nt gaasi vastuvõtuterminal, õlitehased ja rafineerimistehased, elektrijaamad, sh tulevikus tuumaelektrijaam ja suured maismaa- ja avamere tuulepargid).	Energieetika	K2		Elektriturg on juba turupõhine. Energiatootmise mitmekesistamise panustatakse muu hulgas EL 2014-2020 perioodi energiameetmetega (taastuenergia), samuti toetatakse ettevõtlust, sh teadusarendust. LNG terminal - eeldatavalt osaline rahastamine võimalik Euroopa Ühendamise Rahastust ja erasektorist.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Tagame Eestis elektri tootmisvõimekuse, mis on piisav Eesti tipukoormusvajaduse katmiseks. Eesti elektri varustuskindluse peab tulevikus tagama kombinatsioon kodumaistest Euroopa Liidu siseturul konkurentsivõimelistest tootmisvõimsustest ja tugevatest ühendustest teiste Euroopa Liidu liikmesriikide elektrivõrkude ja -turuga. Eesti teaduspotsentiaali kaasates tuleb elektritootmiseks võimalikult suures ulatuses kasutusse võtta ka väheväärtuslikud põlevkivitööstuse kõrvalsaadused (põlevkiviõli tootmisel tekkiv uttegaas, poolkoks).	Energieetika	K2		Vastavaid tegevusi rahastatakse muu hulgas võrgutasudest, välisvahenditest ja KIKi keskkonnaprogrammist.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
a) vaatame üle põlevkivi kasutamise maksustamise (sh keskkonnatasud). Riigi tulu õlitootmise valdkonnas peab arvesse võtma nafta hinda maailmaturul. Muudame riigile kuuluvate maavarade maksustamist nõnda, et edaspidi oleks selgelt eristatud tasud, mida riik käsitleb ressursiomaniku tuluna, ja keskkonnatasud, mida kogutakse põlevkivisektori poolt tekitatud keskkonnakahju hüvitamiseks;	Energeetika	K2		Vastavad töörühmad on kavas lähiajal kokku kutsuda.		0,00	0,00	0,00	0,00	
b) põlevkivi kasutamise puhul tuleb administratiivse aasta kaevandusmahu asemel hinnata põlevkivi tööstusharu keskkonnakoormust ja võimaldada aastast põlevkivikaevandust riiklikult määratud keskkonnakoormuse ulatuses;	Energeetika	K1	Rahastamine kavandamisel KKM-i poolt. Eeldatavalt lisakoormuseta riigieelarvele.	Kavas läbi viia põlevkivi kaevandamise ja kasutamise väliskulude analüüs ja muud uuringud Põlevkivi arengukava rakendusplaani all.		0,00	0,00	0,00	0,00	Ilmselt võimaldaks säilitada töökohti põlevkiviõli tootmises.
c) arendame energiatehnoloogiasid ja nende ekspordit. Eesti ekspordivõimalused energeetika vallas ei piirdu vaid toodetud energia ja energiakandjate ekspordimisega, peame kasutama võimalusi ka energiatehnoloogiate arendamiseks ja ekspordiks. Toetame nii põlevkivitehnoloogiate kui taastuenergiatehnoloogiate arendamist, sh soosime uute tootmisvõimsuste (õlitootmine, elektrijaamad, sh tuulepargid) rajamisel lahendusi, mis võimaldavad Eestil saada tööstussektori väärtusahelast laiemat kasu kui üksnes tootmisvõimsuste opereerimine ning loovad energiatehnoloogiate arendamise ja tootmisega seoses Eestisse uusi töökohti.	Energeetika	K2		EL 2014-2020 toetatakse ressursitõhusust, sh uusi tehnoloogiasid ressursitõhususe meetmetest, samuti teadusarendust MKMi ja HTMi meetmetest. Samuti on kavas luua KKM-i ressursitõhususe programm, võimalik on kasutada KIK-i keskkonnaprogrammi vahendeid jne.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Aastaks 2025 tuleb Baltimaade elektrisüsteem lülitada sünkroontöösse Kesk-Euroopa elektrisüsteemiga. Aastaks 2020. tuleb rajada kolmas elektrihüendus Lätiga koos Lääne-Eestit läbiva 330 kV elektriliiniga. Eesti ja Venemaa vahelisele piirile rajatavad konverterjaamad tuleb lülitada üleeuroopaliste taristuprojektide nimekirja.	Energeetika	K2		Eeldatavalt viiakse ellu peamiselt võrgutasudest ja Euroopa Ühendamise Rahastust.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
5) Jätkame soojussektori reformiga. Aastal 2030 võiks Eesti jõuda selleni, et 80% tarbitavast soojusest toodetakse biokütustest ja turbast, mis on kodumaised energiaallikad.	Energeetika	K2		EL 2014-2020 korterelamute meede (102 mln). EL 2014-2020 kaugkütte meede ja taastuenergiade ülemineku toetamine kokku ca 100 mln.		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Jätkame kortermajade renoveerimise programmi 100 miljoni euro mahus praegusel EL-i eelarveperioodil ning pakume energiasäästuinvesteeringute tegemiseks tuge ka eramajade omanikele. Elamute energiatõhususe parandamine võimaldab oluliselt vähendada jooksvaid kulutusi eluasemele. Kuna praegused energiatõhususe investeeringute toetuskeemid saavad EL-i regionaalbivahendite lõppedes otsa, valmistame ette maksusoodustused elamute energiatõhususinvesteeringute tegemiseks.	Energeetika	K2		EL 2014-2020 korterelamute meede (102 mln). CO2 tulust toetatakse eramajade energiasäästu (ca 5 mln).		0,00	0,00	0,00	0,00	Ilmselt suurendab hõivet ehitussektoris, kus on praegu palju vabu ressursse.
7) Kaalume suurtarbijatest tööstusettevõtetele kehtiva elektri aktsiisimaksu diferentseerimisvõimalusi. Eesti peab säilitama oma konkurentsivõime globaalsel ja Euroopa Liidu skaalal ning mitmekesistama sisemajanduse kogutoodangusse panustavaid majandusharusid. Euroopa Liidu õigus annab võimaluse rakendada elektri suurtarbijatele madalamat aktsiisimäära. Kaalume seda võimalust, et Eesti oleks ka energiamahukate tööstuste jaoks konkurentsivõimeline asukoht.	Energeetika	K	Elektriaktsiis moodustab elektri hinnast koos kõigide tasudega suhteliselt väikese osa (ca 6-7%), mistõttu aktsiisi alandamine ei omaks elektri suurtarbijale märkimisväärset mõju. Aktsiisimäära vähendamine pärsib elektrienergia säästmist ning määrade diferentseerimine suurendab administreerimiskulusid (sh tegemist oleks riigiabiga).		Vajalik muuta õigusregulatsiooni. Omab negatiivset mõju eelarvetulude laekumisele.					
8) Kaalume elektriaktsiisi ning heitmekaubanduse tulude kasutamist suurtööstuste energiatõhususe investeeringute soodustamiseks.	Energeetika	K2		Suuri elektritootjaid on toetatud CO2 puhul toetatud tasuta kvoodiga. See poliitika võib ELis jätkuda.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
* toetame tõendus põhiste ennetusprogrammide rakendamist vägivaldse ja hälbiva käitumise vähendamiseks, sealhulgas näiteks koolikiusamise vähendamise programmi rakendamist ja riigipoolset rahastamist kõikides Eesti koolides ja lasteaedades;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2			Koolikiusamisvastaseid tegevusi planeeritakse "Vägivalla ennetamise arengukava 2015-2020" raames. SA Kiusamise Vastu 60 000 eur., MTÜ Lastekaitse Liit projekt "Kiusamisest vaba lasteaed ja kool", MTÜ Noorteühing TORE	0,00	0,00	0,00	0,00	
* astume konkreetseid samme, et ka piisava vanemliku hoolitsuseta noortel oleks sisukat tegevust ja neile õpetatakse vajalikke sotsiaalseid oskusi. Näiteks laiendame IRL-i algatusel 2015. aastal rakendatavat spordiprogrammi Spin riskiperede lastele.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		SiM alustab SPIN programmi rakendamist 2015. a. EL 2014-2020 vahenditest.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) jätkame 2014. aastal koostatud uimastite tarvitamise vähendamise valge raamatu ehk tervikliku poliitikapaberi rakendamist, mida juhib valitsuse uimastienetuskomisjon;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Kehtiva poliitika jätkamine	Eesti uimastitarvitamise vähendamise poliitika valge raamat on kinnitatud ning elluviimine on kavandatud läbi rahvastiku tervise arengukava vastavalt riigieelarve võimalustele.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) suurendame raha, mis on suunatud uimastite tarvitamise ennetamisele ja praeguste sõltlaste ravile;	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Ennetustegevuse rahastamise suurendamine 10% 2015 a ennetusteks kuluva toetuse baasilt arvestatult (SIM, SOM).			-0,53	-0,53	-0,53	-0,53	
3) jätame narkootikumid keelatuks. Narkootiliste ainete illegaalne staatus peab jääma oluliseks osaks nende ainete nõudluse vähendamise ja turu vaoshoidmise poliitikas. Mis on keelatud, seda on raskem hankida ja seda väiksema hulga inimesteni see jõuab. Lisaks annab keeld inimestele (eelkõige lastele) selge signaali, et uimastid on ohtlikud ja nende proovimine võib lõppeda traagiliselt;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
4) IRL ei lase tagasi pöörata erakonna algatusel tõstetud karistumäärasid raskete narkokuritegude eest. Ekspertide hinnangul on raskete narkokuritegude eest kuni eluaegse vangistuseni tõstetud karistused aidanud kaasa, et üha rohkem rahvusvaheliseks muutuva narkoäri juhtfiguurid püüavad Eestit (või vähemalt siin vahelejäämist) vältida;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) peame tähtsaks, et omavalitsused hoiavad linnaruumi korras ning tagavad piisava valgustuse tänavatel ja mujal avalikus ruumis;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) näeme vajadust jätkata turvakaamerate paigaldamist linnadesse ja asulatesse;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Kulusid riigieelarvele ei kaasne. Kulud kaasnevad omavalitsustele.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) toetame naabrivalvet, et see võrgustik kataks kogu Eestit.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) teavitamine, nõustamine ning kohustuslike ohutusabinõude kontroll jäävad lähiaastate tähtsaimaks töösuunaks;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) peame oluliseks liiklusohutuse jätkuvat suurendamist ja tugevat liiklusjärelvalvet. Jätkame kiirkaamerate paigaldamist maanteed riskikohtadesse. Liiklusohutuse tõstmiseks kehtestame rangemad nõuded teedeehituse ja -remontitööde tähistamisele ja tõstame järk-järgult teede talihooldetegevuse nõudeid.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) jätkame suunatud ja sihikindlat teavitus- ja ennetustegevust, mis juhib inimeste tähelepanu tuleohutuse tähtsusele ja aitab vähendada tulesurmade riski.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) vigastussurmade, kaasa arvatud suitsidiaalsuse vähendamiseks peame oluliseks luua riiklikult rahastatavate usaldustelefonide võrgustik.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Analoogsete abitelefoni maksumuse põhjal (nt laste abitelefoni).			-0,18	-0,18	-0,18	-0,18	
loome politsei juurde küberkuritegevuse alase kompetentsikeskuse, mis koordineerib koostööd kõigi siin juba olemasolevate institutsioonidega, nagu NATO kompetentsikeskus jt;	Turvalisus ja õiguskaitse	K	PPA tegevuskulude kasv 1% 2015 a eelarve baasilt.			-1,40	-1,40	-1,40	-1,40	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
toome seeläbi IT kasutamise ka tavaliste kuritegude lahendamisse nii, et uurija saab kompetentsikeskusest infot ja abi sotsiaalmeedia, IP-adresside ja muude IT-elementide kasutamisel. Uurimistoimingutes:	Turvalisus ja õiguskaitse	K1	Täiendavaid kulusid ei kaasne. Uurijate töö muutub tõhusamaks täiendava info abil.			0,00	0,00	0,00	0,00	
kitsendame soovimatute reklaamsõnumite saatmise võimalusi Eestis, juurutades spämmeritele reaalsed karistused ning laiendades spämmipiiranguid ka mobiilsetele lahendustele.	Turvalisus ja õiguskaitse	K1	Täiendavaid kulusid ei kaasne.		Vajalikud on õigusaktide muudatused.	0,00	0,00	0,00	0,00	
Peame oluliseks politsei- ja päästeasutuste personali voolavuse vähendamist, mis omakorda võimaldab koolituskuludelt kokku hoida. Selleks on oluline tagada politseinikele ja päästeteeenistujatele piisav motivatsioon ning sissetulek. Parandame siseturvalisusega tegelevate asutuste tehnilist varustatust ja	Turvalisus ja õiguskaitse	K	PPA ja PÄA palgafondi kasv 10% 2014 a palgafondi alusel.			-14,00	-14,00	-14,00	-14,00	
1) varjatud kuritegude lahendamisele. Varjatud kuriteod taastoodavad uut kuritegevust (narkokaubandus, korruptsioon, rahapesu, inimkaubandus ja muu organiseeritud kuritegevus);	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) alaealistega seotud ja nende vastu suunatud kuritegude lahendamisele;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) majandus- ja maksukuritegude lahendamisele. Niisuguste kuritegude tõttu tekib ettevõtluses ebaaus konkurents ja jäävad tasumata maksud.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	PPA tegevuskulude kasv 2% 2015 a eelarve baasilt.			-2,80	-2,80	-2,80	-2,80	
Süüteod peavad saama menetletud mõistliku aja jooksul kõikides menetlusstaadiumides. Seesäästab kõigi menetluse osapoolte ressursse ja loob efektiivset kriminaalpoliitikat rakendava riigi kuvandi. Selleks:	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) analüüsime ja korrastame seadusandlust, et välistada pahatahtlik menetlusaja venitamine;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) soodustame uute e-teenuste ja rakenduste loomist.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Praeguse poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) kindlustame julgeolekuasutustele piisavalt vahendeid, et tõkestada Eesti riigi julgeolekut ohustavaid tegevusi;	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Piiratud ligipääsuga teave.							

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
3) algatame Eesti idapiiril senise nn rohelise piiri ehk märgistamata riigipiiri väljaehitamise ja seisame selle jaoks vajaliku raha eraldamise eest;	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Kogu idapiiri väljaehitamine (rajatised, seadmed jms) ning selle hilisem ekspluatatsioon ja hooldus (10% investeeringust). NB Ei sisalda lõunapiiri väljaehitamist (vajalik sisepiiri ajutiseks sulgemiseks).			-15,00	-31,50	-18,50	-5,90	
4) kaasame ja koolitame rohkem abipolitseinikke, eelkõige iseseisva pädevusega abipolitseinikke. Toetame ulatuslikult abipolitseinike tegevust;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Kehtiva poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
5) ehitame Sisekaitseakadeemia uue õppekompleksi Ida-Virumaale.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	SKA õppekompleksi ehitus 2013. a analüüsi alusel. Täiendav püsikulu valmimisel ca 4 mln aastas.			-10,00	-16,67	-16,67	-20,67	
3) rakendame üha enam kuritegeliku vara konfiskeerimist, eelkõige organiseeritud ja rasketes majanduskuritegudes ning korruptsioonis süüdimõistetute suhtes. See eeldab suuremat arvu eriasjade prokuröre ja politseinikke, kes saavad keskenduda vaid kinnipeetud vangidele.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Keskmine palk 1 eriasjade prokuröri ja 1 politseiniku kohta aastas (RM palgaanalüüs 2014 mediaanpalga alusel)			-0,06	-0,06	-0,06	-0,06	
Vanglasüsteemijakohastamine aitab selgelt ühiskonna turvalisust suurendada. Nõukogude ajast pärit vanglasüsteemi muutmine õigusriigile omasemaks vähendab kuritegevuse taastootmist ja on suunatud sellele, et muuta kinnipeetud õiguskäulekaks. Seetõttu:	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Sarnase poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) jätkame Eesti vanglate ümberehitamist kambertüüpi vanglateks;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2		Uus Tallinna Vangla valmib 2018. aastal ja kuludega on juba arvestatud		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) toetame vangide taasühiskonnastamisele suunatud nn tugisikussüsteemi loomist, mis aitab märgatavalt vähendada vangide retsidiivsust;	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Sarnase poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
3) suurendame vangide tööhõivet.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Sarnase poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) ühtse korrupsioonivastase strateegia uuendamist – jätkame järgmise nelja aasta jooksul korrupsioonivastase strateegia „Aus riik” uuendamist, mis IRL-i juhtimisel võeti vastu aastal 2004. Uus strateegia näeb ette täiendavaid meetmeid korrupsiooni ennetamiseks ja keskendub veelgi enam korrupsiooni tõkestamisele erasektoris ja kohalikes	Turvalisus ja õiguskaitse	K1	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Uus strateegia on koostatud kuni aastani 2020.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) riigi tugevat korrupsiooniuurimise võimekust – IRL-i ettepanekul anti 2007. aastal kaitsepolitsei ametile korrupsioonikuritegude uurimispädevus Eesti kuue suurema omavalitsuse üle ja 2012. aastal laiendati võimalusi raske korrupsiooni avastamiseks. Peame oluliseks, et julgeolekuasutusena säilib kaitsepolitseil ka Eesti julgeolekut ohustavate kuritegude uurimise pädevus, nii nagu paljudes teistes Euroopa riikides.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) avalike vahenditega valimistulemuse mõjutamise takistamiseks keelame kohalikel omavalitsustel enne valimisi osta ja edastada meediakanalites reklaami ja teha mainereklaami.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Täiendavaid kulusid ei kaasne.		Vajalikud on õigusaktide muudatused.	0,00	0,00	0,00	0,00	
Korrastame järelevalve jälitus- ja julgeolekuasutuste tegevuse üle, suurendades Riigikogu julgeolekuasutuste erikomisjoni ja prokuratuuri sellealast võimekust. Täiendava tsiviilkontrolli meetmena toetame õiguskantsleri kui igakülgset sõltumatu institutsiooni tehtavat kontrolli isikuandmete varjatud kogumisel ja töötlemisel jälitus- ja julgeolekuasutustes.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	1% kasv tööjõu- ja majandamiskuludest Prokuratuur ja Riigikogu			-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	
Laiendame abivajajate võimalusi riigi õigusabi saamiseks. Selleks tõstame riigi õigusabi tasustamise määrasid ja teadvustame ühiskonnale senisest enam võimalusi riigi õigusabi saamiseks.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Riigi õigusabi kasv 10%			-0,40	-0,40	-0,40	-0,40	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Suurendame järgmise nelja aasta jooksul kuriteoohvritele suunatud hüvitisi ja laiendame meie poolt varem loodud ohvriabi tugivõrgustikku üle kogu Eesti.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Suurendame kuriteoohvrite hüvitist 10% Arvestuse alused: Isikute arv 2016-2019.a 410, keskmine hüvitis 2016.a 72 eurot, 2017.a 73 eurot, 2018-2019.a 74 eurot. 10% tõstetud hüvitised: 2016.a. 79,2 eurot; 2017.a 80,30 eurot; 2018-2019.a 81,4 eurot. Arvestada tuleb 12 kuud. Ohvriabiteenuste 2015.a. eelarve 99 300 eurot. Kahekordistame teenuste mahtu, lisakulu 99300 eurot.			-0,13	-0,14	-0,14	-0,14	
Kohtumenetluste kiiruse ning nõuete täitmise tulemuslikkusega seonduv on Eestis jätkuvalt probleemiks. Vaja on vähendada kohtukulusid tsiviilasjades, sealhulgas riigilõive, ja viia need vastavusse osutatud avaliku teenuse tegelike kuludega.	Turvalisus ja õiguskaitse	K	Hindamise aluseks on kohtuasjade toimingutelt laekuva riigilõivu prognoos. Näitena on välja toodud lõivumäärade vähendamine keskmiselt 10% eeldades, et toimingute maht ei muutu.			-0,61	-0,61	-0,62	-0,62	
Kodakondsuspoliitika põhimõtteid ei muudeta. Jääme kindlaks seisukohale, et topeltkodakondsuse laiendamine ja eesti keele nõuete lahjendamine kodakondsuse andmisel ei vasta Eesti huvidele. Ajame põhiseadusest tulenevat kodakondsuspoliitikat, üheltki sünnijärgselt Eesti kodanikult ei võeta kodakondsust ära. Peame jätkuvalt tarvilikuks sisserände piirarvu olemasolu.	Turvalisus ja õiguskaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
vähendame Riigikogu liikmete arvu 71-ni, suurendades samas Riigikogu komisjonide ja ametnikkonna võimekust;	Riigireform	K	Arvutatud ühe liikme kulu 101 liikme korral ja ühe liikme kulu on kasutatud 71 liikme arvutamisel.		Võimalik kulude kokkuhoid liikmete vähendamisest. Õigusaktide muudatused vajalikud.	-2,95	-2,96	-2,96	-3,37	
laiendame rahvahääletuse kasutamist, kaotades rahvahääletuse seotuse parlamendi usaldusega ning jagame rahvahääletused nõuandvateks ja õiguslikult siduvateks hääletusteks;	Riigireform	K1	Kulusid ei kaasne.		Õigusaktide muudatused vajalikud.	0,00	0,00	0,00	0,00	
kujundame Arengufondi ümber, liites riskinvesteeringute osa EAS-iga ja andes seire osa teaduste akadeemiale, muutes selle Riigikogu nõustavaks institutsiooniks.	Riigireform	K1	Ümberjagamise kuludele mõju ei too.			0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
seadustame peaministri iseseisva poliitilise institutsioonina, kel on õigus anda valitsuse liikmetele korraldusi;	Riigireform	K1	Kulusid ei kaasne.		Õigusaktide muudatused vajalikud (VV seadus).	0,00	0,00	0,00	0,00	
seadustame ministrid eelkõige ühtse valitsuse liikmetena, kes kooskõlastatult suunavad ministeeriumide tegevust ja teostavad poliitilist järelevalvet, mitte ei ole ministeeriumide tegevjuhid. Ministeeriumi juhtigu kantsler, kellele minister annab poliitilisi suuniseid;	Riigireform	K1	Kulusid ei kaasne.		Õigusaktide muudatused vajalikud (VV seadus).	0,00	0,00	0,00	0,00	
anname valitsusele õiguse valitsusasutuste, sh ministeeriumide ja hallatavate asutuste ümberkorraldamiseks. Vähendada tuleb juhtimistasandite arvu (valitsus- ministerkantsler- aseksantsler-osakonnajuhataja-talitusejuhataja). Rohkem tuleb rakendada ühiseid horisontaalseid tugiteenuseid ja kasutada ametnike rotatsiooni ametkondade vahel.	Riigireform	K2		JuM on tegevustega (kontseptsiooni koostamisega) alustanud.	Vajalik on halduskorralduse kontseptsiooni edasi arendamine ning vastava õigusakti koostamine.	0,00	0,00	0,00	0,00	
minnakse üle tulemus- ehk programmpõhisele eelarvemudelile, mille ajaline ulatus on vähemalt 3–5 aastat. Programmide tulemuslikkuse hindamiseks enne uut programmiperioodi sätestatakse parlamentaarsed kuulamised koos riigikontrolli kaasettekandega;	Riigireform	K2		RaM on juba pikemat aega ettevalmistamas tegevus- ja programmpõhisele eelarvestamisele üleminekut. Praegune valitsus on kinnitanud ülemineku tähtaja kogu riigis aastaks 2020.		0,00	0,00	0,00	0,00	
käivitatakse avalike teenuste rahastamise sõltumatu audit, mille põhjal sõnastatakse poliitilised valikud jätkusuutliku eelarvepoliitika taastamiseks;	Riigireform	K1	Ei eelda lisakulu			0,00	0,00	0,00	0,00	
riigi eelarvestrateegia muudetakse programmpõhiste eelarvete poliitiliseks alusdokumendiks, mis kehtestatakse seadusega.	Riigireform	K1	Ei eelda lisakulu		Vajalik on riigieelarve baasseaduse muudatus, mis muudaks RES-i seaduseks.	0,00	0,00	0,00	0,00	
seame eesmärgiks vähendada riigipalgaliste arvu kooskõlas tööealise elanikkonna kahanemisega;	Riigireform	K2		RaM on selle suuna oma tegevuses aluseks juba võtnud ning iga-aastases palgaanalüüsis tehakse VV-le vastavaid soovitusi.		0,00	0,00	0,00	0,00	
head ühendused suurte keskuste, väikelinnade ja maakotade vahel;	Regionaalpoliitika	K2		Transpordi arengukava 2014-2020 ja välisvahendid	Esitatud kujul erladi seadusemuudatusi ei nõua.	0,00	0,00	0,00	0,00	
anname uutele omavalitsustele koos ettevõtjatega suurema sõnaõiguse kutsehariduskeskuste ja regionaalsete kõrrekoalide riikliku tellimuse suunamisel;	Regionaalpoliitika	K1	Lisakulusid ei kaasne			0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
pärast gümnaasiumivõrgu ja kutsekoolide võrgu korrastamist anname gümnaasiumid ja kutsehariduskeskused uute omavalitsuste hallata.	Regionaalpoliitika	K1	Lisakulusid ei kaasne			0,00	0,00	0,00	0,00	
anname uutele omavalitsustele üle praegu maavalitsuste kaudu korraldatava ühistranspordisüsteemi juhtimise. Süsteemi paremaks korraldamiseks peavad omavalitsused seejärel moodustama funktsionaalselt seotud maakondi katvad ühistranspordikeskused, kes peavad looma ühtse uute omavalitsuste piire ületava ühistranspordivõrgu ja piletisüsteemi. Vajadusel suurendame dotatsioone bussiliiklusele;	Regionaalpoliitika	K2		Protsess käib.	Võimalik, et vajab seadusemuudatusi.	0,00	0,00	0,00	0,00	
anname omavalitsustele üle ka osa teid, mis ei ole riikliku tähtsusega ja teehoiuks vajalikud vahendid, et uued omavalitsused saaksid teedevõrku, ühistransporti ja ettevõtluseks vajalikke teid ja ühendusi kavandada ühtselt;	Regionaalpoliitika	K1	Antakse üle teed koos nende ülalpidamiseks kuluvate vahenditega. Lisakulusid ei kaasne.		Analüüsid, võimalikud seadusemuudatused.	0,00	0,00	0,00	0,00	
jätkame kõigi suurema liiklusega riigimaanteede ja kohalike teede tolmuvabaks muutmise programmi;	Regionaalpoliitika	K2		Juba teostatakse olemasoleva teehoiu eelarve raames.		0,00	0,00	0,00	0,00	
jätkame riiklike programme iga majapidamise varustamiseks lairiba kaabelside ja internetiühendusega üle Eesti kuni Eesti piirini;	Regionaalpoliitika	K2		Viakse ellu struktuurivahenditega	Teostatav (kooskõlast Infoühiskonna arengukavaga ja struktuurivahendite toetuse andmise tingimustega lairibavõrgu ehitamiseks)	0,00	0,00	0,00	0,00	
arendame omavalitsuste teenusportaali ja e-volikogu portaali, et riiklikud ja kohalikud ettevõtted oleksid kättesaadavad.	Regionaalpoliitika	K2		Võimalik toetada struktuurivahenditest	Teostatav (kooskõlast Infoühiskonna arengukavaga ja struktuurivahendite toetuse andmise tingimustega avalike ettevõtete arendamiseks)	0,00	0,00	0,00	0,00	
anname uutele omavalitsustele üle ettevõtluseks vajalikud maad ning lihtsustame ja kiirendame riigimaa müüki ettevõtetele;	Regionaalpoliitika	K1	Kulusid ei kaasne			0,00	0,00	0,00	0,00	
suuname uued Euroopa Liidu regionaalpoliitika vahendid erasektori töökohtade loomise toetamiseks regionaalsetes keskustes. See võimaldab uusi töökohti nii keskuse kui ka tagamaa elanikele;	Regionaalpoliitika	K2		Toetatakse EL 2014+ meetmest "Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine", eelarve 183,9 mln EUR.		0,00	0,00	0,00	0,00	Võib omada positiivset mõju.

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
jätkame regionaalprogramme, mis toetavad uute töökohtade loomist väljaspool Tartut ja Tallinna – tööstusala programme, kompetentsikeskuste programmi jpt;	Regionaalpoliitika	K2		Toetatakse EL 2014+ meetmest "Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine", eelarve 183,9 mln EUR.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Toetame riiklike vahenditega sotsiaalset ja kultuurilist ühistegevust ning külaliikumist. Jätkame kohaliku omaalgatuse programmi. Toetame Kodanikühiskonna Sihtkapitali ja kohalike kogukondade arengut toetavaid algatusi.	Regionaalpoliitika	K2		Jätkatakse olemasolevat poliitikat.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Uute omavalitsuste sõltumatuse ja motiveerituse suurendamiseks fikseerime omavalitsustele laekuva tasandusfondi pikemaks perioodiks nii, et omavalitsuse omatulu kasv ega kahanemine seda ei mõjuta. Omavalitsuse tasandusfondi määramise aluseks on omavalitsuse asukoht, kaugus suurtest keskustest ning geograafilised ja demograafilised erisused.	Regionaalpoliitika	K1	Tulude ümberjaotus KOV-de vahel. Lisakulusid ei kaasne.			0,00	0,00	0,00	0,00	
Korraldame uute omavalitsuste tulubaasi ümber nii, et omavalitsuste motivatsioon ettevõtlusega tegelda kasvaks oluliselt. Selleks teeme nõnda, et kohalik omavalitsus saab edaspidi endale osa igalt tema territooriumil loodud töökohalt laekuvast maksutulust ja selle tulu võrra ei vähendata tasandusfondi.	Regionaalpoliitika	K1	Tulude ümberjaotus KOV-de vahel. Lisakulusid ei kaasne.			0,00	0,00	0,00	0,00	
Suurendame uute omavalitsuste vabadust oma eelarve planeerimisel. Selleks suurendame uute omavalitsuste tulubaasis sihtotstarbeta vahendita mahtu, muutes seniste teehoiurahade, haridustoetuse jms sihtotstarbeta arvestuslikuks teotuseks.	Regionaalpoliitika	K1	Kulusid ei kaasne			0,00	0,00	0,00	0,00	
Anneme uutele omavalitsustele üle tänased maavalitsuse ülesanded, mis ei ole seotud järelevalvega ja vaatame üle neile laekuva tulumaksuosa, lähtudes uutest ja täiendavatest ülesannetest.	Regionaalpoliitika	K1	Eeldame, et ülesannetega koos liigub ka eelarve ehk täiendavate kulu ei kaasne.			0,00	0,00	0,00	0,00	
jätkame Setomaa ja Peipsiveere programme;	Regionaalpoliitika	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
rakendame väikesaarte programmi;	Regionaalpoliitika	K2	Programm juba olemas	Tänase tegevuse jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni- le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
Jätkame tööstusparkide ja -alade loomist.	Regionaalpoliitika	K2				0,00	0,00	0,00	0,00	
Loome prokuratuuri ja kaitsepolitsei ühise tööühma, mida juhib erivolitustega ametiisik, kelle ülesanne on korruptsiooni otsustav vähendamine Ida-Virumaa suurtes omavalitsustes.	Regionaalpoliitika	K	Keskmine palk 1 prokuröri ja 1 politseiniku kohta aastas			-0,05	-0,05	-0,05	-0,05	
Jätkame vabaaühenduste rahastamispraktikate korrastamist, tagades valdkondades olulistele strateegilistele partneritele mitmeastased lepingud;	Kodanikuühiskond	K1	Korrastamisega täiendavaid kulusid ei kaasne.			0,00	0,00	0,00	0,00	
teeme äriregistri ühenduste andmed tasuta kättesaadavaks;	Kodanikuühiskond	K2		Sellega juba tegeletakse. Väheneb tulu riigieelarvele.		0,00	0,00	0,00	0,00	
peame vajalikuks riigi ja huvikaitse organisatsioonide läbipaistvat suhtlust. Selleks parandame huvikaitse organisatsioonide võimalusi osaleda neid puudutavate otsuste ettevalmistamisel.	Kodanikuühiskond	K1	Võimaluste parandamisega täiendavaid kulusid ei kaasne.			0,00	0,00	0,00	0,00	
analüüsime seniseid kaasamispraktikaid ja parandame neid analüüsi tulemustest lähtudes;	Kodanikuühiskond	K1	Analüüs täiendavaid kulusid kaasa ei too.			0,00	0,00	0,00	0,00	
koolitame ametnikke organisatsioone paremini kaasama;	Kodanikuühiskond	K2		Riigikantseilil on selleks ette nähtud vahendid EL 2014-2020 perioodist.		0,00	0,00	0,00	0,00	
soodustame olulistes ühiskonna arengut puudutavates küsimustes erinevate osapoolte arutelu;	Kodanikuühiskond	K1	Arutelude soodustamine täiendavaid kulusid kaasa ei too.			0,00	0,00	0,00	0,00	
analüüsime annetamise keskkonda ja muudame eraannetuste tegemise soodsamaks.	Kodanikuühiskond	K	Maksusüsteemi muutmine? Tulumaksusoodustusega ühingutele annetades saab juba praegu tulumaksu tagasi							
loome koostöös vabaaühenduste, tööandjate ja haridusasutustega vabatahtlike tunnustamissüsteemi, et tagada vabatahtliku tööga saadud kogemuse arvestamine palgatööl asumisel ja haridustee jätkamisel.	Kodanikuühiskond	K	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Vabatahtlike tunnustamissüsteem on hetkel juba toimiv, seda on vajalik lähtuvalt erakonna seisukohast edasi arendada.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
suurendame toetust Kodanikuühiskonna Sihtkapitalile selle võimekuse tõstmiseks sotsiaalsete ettevõtete toetamisel;	Kodanikuühiskond	K	KÜSK rahastuse suurendamine 10% (kodanikuühiskonna arendamise projektid). Arvestuse aluseks on senine KÜSK taotlusvoorude maksumuse hindamine.			-0,13	-0,13	-0,13	-0,13	
analüüsime õiguskeskonda ja kõrvaldame sotsiaalse ettevõtlusega tegutsemise takistused;	Kodanikuühiskond	K1	Analüüsimisega täiendavaid kulusid ei kaasne.			0,00	0,00	0,00	0,00	
loome sotsiaalsetele ettevõtetele stardi- ja kasvutoetuse ja võimaldame sotsiaalsetel ettevõtetel osaleda ettevõtlusinkubaatorites;	Kodanikuühiskond	K	KÜSK rahastuse suurendamine 15% (kodanikuühiskonna arendamise projektid). Arvestuse aluseks on senine KÜSK taotlusvoorude maksumuse hindamine.			-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	
väärtustame vabatahtlikku tegevust. Korraldame ühendustele vabatahtlike värbamise ja kaasamise koolitusi.	Kodanikuühiskond	K	KÜSK rahastuse suurendamine 5% (kodanikuühiskonna arendamise projektid). Arvestuse aluseks on senine KÜSK taotlusvoorude maksumuse hindamine.			-0,06	-0,06	-0,06	-0,06	
soodustame avaliku sektori koostööd professionaalsete ja elusjõuliste vabaühendustega (sh sotsiaalsete ettevõtete) avalike teenuste pakkumisel;	Kodanikuühiskond	K1	Tänaste tegevuste delegerimisega võib eeldada, et kulusid ei kaasne (st delegeritakse koos eelarvega).			0,00	0,00	0,00	0,00	
parandame avalike teenuste delegerimisel riigihangete korraldust nii, et peale hinna võetak arvesse rohkem teenuse pakkuja organisatsioonilist võimekust, teenuse kvaliteeti ja teenuse pakkumise tulemusena saavutatavat mõju teenuse sihtgrupile. Koolitame ametnikke, kuidas teenusejuhiseid paremini sisuliselt eesmärgistada ja riigihankeid korraldada;	Kodanikuühiskond	K1	Hangete kriteeriumide muutmine täiendavaid kulusid ei põhjusta.		Vajalik on infovahetuse parandamine ning hangete läbiviimise kvaliteedi parandamine.	0,00	0,00	0,00	0,00	
loome avalike teenuste arendamiseks ja laiendamiseks asjakohased toetusmehhanismid (nt teenusepakujate arendustegevuste toetamiseks).	Kodanikuühiskond	K	KÜSK rahastuse suurendamine 15%. Senimaani on avalike teenustega seotud projekte rahastatud KÜSK kaudu välisvahenditest. Edaspidi oleks vajalik riigieelarveline rahastamine.			-0,20	-0,20	-0,20	-0,20	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2016	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2017	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2018	Mõju VS eelarvepositsiooni-le 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
1) AJATEENISTUSEL PÕHINEV KAITSEVÄGI JÄÄB. Kaitseme üldisel ajateenistusel põhinevat reservarmee põhimõtet. Ajateenistuse vähendamist ja kaotamist me ei toeta. Pooldame naiste suuremat vabatahtlikku kaasamist ajateenistusse. Peame vajalikuks 2015. aastal tagada kõigile ajateenijatele väljaõppekeskustes ajakohased elamistingimused. Peame mõistlikuks, et riigiteenistusse võtmisel arvestatakse positiivse asjaoluna ajateenistuse läbimist.	Riigikaitse	K2	Täiendavaid kulusid eelarvele ei kaasne	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) TUGEV RESERVVÄGI. Seame eesmärgiks suurendada kiirreageerimisstruktuuri 21 000 inimeseni ning põhivalmidus- ja täiendreservi 90 000 reservväelasele. Kõik reservväelased peavad saama regulaarset teavet oma ülesannete ja staatuse kohta kriisi puhuks. Toetame reservõppekogunemiste süsteemi järjepidevat arendamist.	Riigikaitse	K	Piiratud käibega info, kuid tegevuste ettepoole toomine toob kaasa täiendavaid kulusid.	KaM on planeerinud need eesmärgid saavutada aastaks 2022.						
3) SÕJALISE VÕIME KASV. KAITSEVÄEL PEAVAD OLEMA TEGELIKUD VÕIMED. Kaitseväge sõjalised võimed peavad olema täielikult välja arendatud. Paberil eksisteerivad üksusi või poolikult mehitanud või relvastatud üksusi ei tohi olla. Plaanid ja tegelikkus peavad olema kooskõlas. Riigikaitse arengukavas ette nähtud sõjalised võimed arendatakse välja kiiremas tempos. 1. jalaväebrigaadid varustatakse ja relvastatakse täielikult mehhaniseeritud brigaadiks. Arendatakse välja täielik soomusmanöövervõime ning brigaadi koosseisus luuakse tankipataljon. Luuakse ja arendatakse välja 2. jalaväebrigaad, et tõsta kaitseväge tulejõudu ja kiirreageerimisvõimet. Arendatakse välja keskmaa õhutorjepataljon, kaasates liitlaste võimeid. Suurendatakse eelhoiatuse ja luure investeeringuid.	Riigikaitse	K	Arvestuse aluseks on kaitsekulude tõstmine 3%ni SKPst 2014 RM suveprognoosi alusel.	Riigikaitse arengukava 2013-2022 näeb need tegevused küll ette, kuid tankipataljoni ja keskmaa õhutorjepataljoni loomisega ei ole lähiajal arvestatud. Need tegevused on KaM plaanides 2022+.		-217,77	-231,66	-245,70	-245,70	
1) Võtame vastu muutunud oludele vastavad uued julgeolekupoliitika alused ja riigikaitse strateegia.	Riigikaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
6) TOETAME RIIGIKAITSJAJD. Oluline on kogu ühiskonna toetus kaitseväeteenistusele ja veteranidele. Kaitsevälased peavad saama motiveerivat palka. Toetame kaitseväge pensionisüsteemi säilimist ja välismissioonide veteranide toetuspoliitika rakendamist. Peame oluliseks vabadusvõitluse ja kaitseväge taastamise veteranide toetuspoliitika loomist.	Riigikaitse	K	2013 a lõpu seisuga oli 3151 kaitsevälast. 2014 RM palgaanalüüsi KV mediaanpalk koos töötandjapoolsete maksudega on 1570€. Suurendades 10% on ühe isiku palgafondi kasvaks aastas juurde vaja 1883€*3151=5,9 mln.			-5,90	-5,90	-5,90	-5,90	
Kaitseliidu areng peab olema Eesti riigikaitseüsteemi lahutamatu ja integreeritud osa. Iga kaitseliitlane peab tajuma oma rolli riigikaitstes. Seoses RKAK rakendamisega on Kaitseliit saanud olulisel määral rohkem sõjalisi planeerimisülesandeid kaitseväge ülesannete ülevõtmise kaudu – näiteks on Kaitseliidu vastutusel kaitseringkondade arendamine ja juhtimine. Nende ülesannete täitmine peab olema rahaliselt tagatud.	Riigikaitse	K2	Kulud kaetakse 2% seest, vastavalt riigikaitse arengukavale.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Viime lõpule Kaitseliidu ja vabatahtlike integreerimise sõjaaegsesse juhtimisse.	Riigikaitse	K2	Kulud kaetakse 2% seest.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Tagame Kaitseliidu stabiilse ja tasakaalustatud arengu, tõstes Kaitseliidu rahastuse osakaalu kaitsekulutuste üldsummast – proportsionaalselt tema uute ülesannete, olulisuse ning liikmeskonna arvukuse ja koormatusega.	Riigikaitse	K2	Kulud kaetakse 2% seest.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Tagame igale kaitseliitlasele isikuvastustuse. Detsentraliseeritud vastupanu on Eesti totaalkaitse vundament. Senisest rohkem tuleb panustada kaitseliitlastele ja reservväelastele, tagades ja usaldades iseseisvate võitlusgruppide tegevuseks vajaliku varustuse, relvade ja laskemoona ühtlase jaotuse üle kogu Eesti. Töötame üldise turvalisuse ja kiire reageerimisvõime huvides välja süsteemi reservväelaste ja kaitseliitlaste varustuse ja relvastuse hoidmiseks kodus.	Riigikaitse	K2	Kulud kaetakse 2% seest.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Suurendame Kaitseliidu liikmete arvu 30 000-ni.	Riigikaitse	K2	Kulud kaetakse 2% seest.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
6) Sätestame seaduses Kaitseliidu baasil abipolitsei reservi formeerimise ja väljaõpetamise ning näeme ette selleks tarvilikud vahendid.	Riigikaitse	K1	Varustuse kulu saab katta tänase eelarve piires.							
7) Riigikaitseõpetus kõigile koolinoortele. Organiseerime igasse kooli kvaliteetse riigikaitse ja isamaalise kasvatusõpetaja, muutes riigikaitse õpetaja rolli kaitseväelaste ja kaitseliitlaste karjääri osaks. Kõigil noortel peab olema võimalus läbida riigikaitse laager, mis on üks riigikaitse õpetuse osa.	Riigikaitse	K2	Täiendavaid kulusid eelarvele ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
8) Toetame noorte isamaaliste ühenduste – noorkotkad ja kodutütred – tegevust, tasustades vääriliselt noortejuhte. Seame sihiks, et aastaks 2020 oleks Noorkotkaste organisatsioonis 10 000 liiget.	Riigikaitse	K2	Kulud kaetakse Kaitseliidu eelarvest.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Seame eesmärgiks liitlaste alalise brigaadi lahinggrupi suuruse üksuse paiknemise Balti-Poola regioonis. Töötame selle nimel, et USA üksusi paigutataks Euroopas ümber meie regiooni. Saavutame Ämarile NATO alalise õhutorbe rotatsioonibaasi staatuse. Taotleme NATO varustuse eelpositsioneerimist Eestis, sh Ämari lennubaasis.	Riigikaitse	K2	Täiendavaid kulusid ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Tagame Eesti aktiivse osaluse Suurbritannia juhitud 7 riigi kiirreageerimisjõu väljaõppes, planeerimisprotsessides ja juhtimises.	Riigikaitse	K2	Täiendavaid kulusid eelarvele ei kaasne.	Teema juba aktiivne ning analüüs käimas.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Esmatähtis on kollektiivkaitse arendamine. NATO kiirreageerimiseesmärgid tuleb viivitusega rakendada. Oluline on kahepoolne tihe koostöö meie suuremate sõjaliste liitlastega, eriti USA-ga. Peame tähtsaks kaitsekoostööd Balti riikide ja Poolaga, eriti hübriidsõja ohtude tõrjumise vallas.	Riigikaitse	K2	Täiendavaid kulusid eelarvele ei kaasne.	Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
5) Eesti peab toetama ülesehitavat Euroopa Liidu idapartnerluspoliitikat, eriti vajab toetust Ukraina.	Riigikaitse	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
1) Lähtume välispoliitika kujundamisel ning elluviimisel Eesti rahvuslikest huvidest. See väljendub riigi ja kodanike julgeoleku tagamises, Eesti tuntuse ja kaasatuse suurendamises maailmas ning meie ettevõtjatele paremate võimaluste loomises globaalses konkurentsivõimelises keskkonnas.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Eesti rahvuslike huvides on Euroopa Liidu ja NATO efektiivselt toimiv ning liikmesriikide ühishuve kaitsev poliitika. Eesti tegevus peab olema suunatud selle eesmärgi saavutamisele ning tugevdamisele. Tegutseme liitlasjõudude alalise kohaloleku tagamiseks Eestis. Samuti töötame selle nimel, et Euroopa Liit muudaks oma välispoliitikat rohkem strateegiliseks ning vähem bürookraatlikuks.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
3) Peame oluliseks heade suhete edasist süvendamist Ameerika Ühendriikidega. Eesti jätkab aktiivset poliitikat Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide strateegilise partnerluse kinnistamiseks.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Eesti jätkusuutliku tuleviku ja rahvusvahelise konkurentsivõime kindlustamiseks pöörame senisest enam tähelepanu välismajanduspoliitikale. Selleks muudame eri ametkondade koostöö efektiivsemaks ja eesmärgipärasemaks. Eesti välisesindused peavad senisest rohkem orienteeruma Eesti majandushuvide esindamisele. Aitame ettevõtjatel leida uusi turgusid.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
5) Toetame koostöö tugevdamist kõigis valdkondades Balti riikide ja Põhjamaade vahel. Eesti kuulumine kõrge elatustasemega Põhja-Euroopasse loob eeldused heale valitsemistavale ja innovatsioonile pühendunud kuvandi tugevdamisele kogu maailmas. Taotleme Eestile vaatlusjastatust Arktika Nõukogus, et avardada meie koostööd Põhjamaadega ning pakkuda meie teadlastele täiendavaid uurimisvõimalusi.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
6) Peame oluliseks, et Eesti avardaks välispoliitilist ja diplomaatilist võimekust maailmamajanduse kasvuregioonides, eeskätt Aasia suunal. Hiina, India, Jaapani ja teiste kultuuride paremaks tundmaõppimiseks panustame keeleõppesse, kohapealsesse stažeerimisse, ekspertiisivõime arendamisse ja koostöösse ülikoolidega. Peame vajalikuks regionaalsete sihtstrateegiate loomist.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
7) Tagame, et Eesti pööraks arengukoostöös erilist tähelepanu demokraatia ja turumajanduse toetamisele meie tulevikku mõjutavates riikides. Peame vajalikuks eriprogrammide loomist Ukraina, Moldova ja Gruusia püüdluste toetamiseks nende lõimumiseks euroatlandi ruumis.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
8) Hoolitseme selle eest, et Eesti kaitseb maailmas aktiivselt demokraatlikke väärtusi, juhib tähelepanu inimõiguste rikkumisele, toetab demokraatlikke liikumisi maailma eri osades ja aitab kaasa esindamata rahvaste olukorra parandamisele. Teeme oma esindajate kaudu kõik selleks, et rahvusvahelised organisatsioonid, mis on ellu kutsutud universaalsete õiguste ja demokraatlike väärtuste kaitsmiseks (ÜRO, Euroopa Nõukogu, OSCE jt), ei unustaks oma ideaale ega alluks mõjuvõimsate, kuid puuduliku demokraatiaga riikide diktaadile.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
9) Töötame selle nimel, et aidata Venemaal vabaneda oma ajaloolistest ekspansionistlikest kammitsatest ning pöörduda oma kodanike heaolu ning riigi mainet 21. sajandil parandava sisemise moderniseerumise juurde.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
11) Seisame selle eest, et Eesti kodanikel oleksid viisavabaduse osas kolmandate riikidega võrdsed tingimused teiste EL-i riikide kodanikega. Euroopa ühtse välis teenistuse ülevaatuse käigus seisame selle eest, et EL-i delegatsioonid (saatkonnad) hakkaksid osutama liikmesriikide kodanikele ka konsulaarabi.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
12) Tagame välisestiste võimekuse suurendamise, mis omakorda eeldab välispoliitika kujundamise ja elluviimise rahastamise kasvu. Suurendame välisministeeriumi analüütilist võimekust ning toetame välis- ja julgeolekupoliitiliste ajutrustide muutumist arvestatavateks rahvusvahelisteks teaduskeskusteks.	Välispoliitika	K	Tööjõu- ja majandamiskulude 1% kasv	Senise poliitika jätkamine.	Võimekuse ja välisesinduste võrgustiku suurendamine eeldab lisavahendeid.	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40	
13) Avalik-õiguslik meedia peab saama riigilt piisavat toetust korrespondentide avamiseks ja tegevdamiseks maailma olulisemates keskustes.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
14) Toetame rahvuskaaslaste poliitika uuendamise kaudu väljaspool Eestit asuvaid eesti kogukondi nende jätkusuutlikkuse tagamiseks eestikeelse mitmekesise hariduse saamisel ning Eesti huvide esindamisel avaliku diplomaatia kaudu. Samuti toetame hõimurahvaste püüdlusi.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
Põhja-Euroopa ühe kõige integreerituma Euroopa Liidu liikmesriigina on Eestil Euroopas suured eelised, aga ka kohustused. Eelised on koostööformaadidest saadav informatsioon ja võimalused asju mõjutada, kaasas käib aga kohustus väärilt ja vastutustundlikult käituda. Selleks tuleb Euroopa debattides senisest sõnakamalt osaleda, eriti Eesti jaoks tugevatel aladel, nagu rahandus või digitaalne areng.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
1) Euroopa lõimumisel pole praegu parimad ajad. Lähiajal pole Euroopa Liidus oodata uusi suuremaid integratsioonisamme. Vastupidi, kohati peab seisma ka seniste saavutuste, nagu Schengeni lepingu, tööjõu vaba liikumise põhimõtte ja ühisvaluuta kaitsel. Seda tuleb teha targalt ja aktiivselt.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
2) Eesti peab olema valmis Euroopa Liidu riikide kaudu leviva illegaalse immigratsiooni põhjustatud ohtudeks.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
3) Eesti peab otsima ja leidma liitlasi, et reformida Euroopa Liidu poliitikaid sellisel, et need vastaksid rohkem Eesti huvidele – olgu selleks siis ühine põllumajanduspoliitika, ühine kaitse- ja julgeolekupoliitika Euroopa Liidu riikides, NATO raames või muu.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
4) Eesti suuruse ja asukohaga riik saab EL-i 500 miljoni jõuka tarbijaga turust vaid võita. Eesti jaoks on oluline Euroopa siseturu tugevdamine.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
5) Euroopa Liidu roll maailmas on Ukraina kriisi mõjul kasvanud. Oma nõrkusest tuleb teha tugevus ja seada sisse tõeline toetav naabruspoliitika, eriti idanaabruses, kus soovijatele peab jääma võimalus ka EL-iga ühineda.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
6) Geopoliitika naasmine on toonud tagasi ka lääne ühtsuse küsimuse. Euroopa ei tohi endale lubada põhjendamatu ja üleolevat antiameerikanismi. Liitlassuhet tuleb hoida ja arendada. Euroopa Liidu ja USA koostöö Venemaale sanktsioonide kehtestamisel on andnud tulemusi. Järgmise suure asjana tuleb ette võtta poolt maailma kaubandusest hõlmav üleatlandiline kaubanduslepe, mis seab globaalsed standardid aastakümneteks.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
7) Energialiit on Euroopa Liidu lähiaastate suurim ülesanne. See tähendab sõltuvuse lõpetamist Vene gaasist ja naftast ning Balti riikide sünkroniseerimist mandri-Euroopa elektrivõrkudega.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
8) IRL tegi Mart Laari juhtimisel Eestist e-riigi – Estonia. Nüüd on aeg teha EL-ist E-uroopa. Euroopa Liidu digiportfelli peab kasutama ka Eesti lahenduste tutvustamiseks ja juurutamiseks Brüsselis.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	
9) Eesti on EL-i liikmesusest tohutult võitnud. Vähemalt 16 esimest liikmesuseaastat saame EL-ilt iga sisse makstud euro kohta neli tagasi. Peame seda raha targalt kasutama. Peame eelistama konkurentsivõime suurendamist, mitte ühekordset rahakulutamist. Selleks on vaja senisest paremat koordinatsiooni ja sihiseadmist.	Välispoliitika	K2		Senise poliitika jätkamine.		0,00	0,00	0,00	0,00	

Isamaa ja Res Publica Liit valimisprogramm

Valmislubaduse täpne sõnastus	Erakonnapoolne lubaduse liigitus	Lubaduse iseloom (K - konkreetne tegevus; K1 - kulu ei kaasne; K2 - juba rahastatud või töösolev, D - dubleeriv, Ü - üldine seisukoht)	Analüüsi alused, mille alusel on hinnatud mõju	Kas analoogset asja juba viiakse ellu ja ettepanek sisuliselt dubleerib seda (kui jah, siis mida)	Lubaduse teostatavus (kas on kooskõlas kehtiva seadusandlusega)	Mõju VS eelarvepositsioonile 2016	Mõju VS eelarvepositsioonile 2017	Mõju VS eelarvepositsioonile 2018	Mõju VS eelarvepositsioonile 2019	Laiem majanduslik mõju (hindadele, tööhõivele)
10) Eesti Vabariigi 100. juubeliaastal oleme kogu Euroopa silme all, kui toimub Eesti eesistumine EL-is. See on üks meie rahvusvahelistest küpsuseksamitest, mis tuleb sooritada hiilgavalt.	Välispoliitika	K	RES 2015-2018 on planeeritud EL eesitumiseks 66 mln, EV 100 Riigikantselei poolt koostatud tegevuste eelarve esialgne prognoos 24 mln			-6,30	-10,00	-7,80	0,00	